

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

BCN

**Ajuntament de
Barcelona**

Ajuntament de Barcelona

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència
Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Maig de 2018

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ. DE L'ACOLLIDA A LA PLENA CIUTADANIA	4
1.1 Antecedents	4
1.2 El nou pla. Barcelona, ciutat diversa	7
2. PUNT DE PARTIDA: EL NOU CONTEXT MIGRATORI	7
2.1 L'evolució demogràfica a Barcelona	9
2.2 La morfologia de la societat barcelonina	21
2.3 L'impacte del fet migratori en els serveis d'acollida	28
3. UNA NOVA PERSPECTIVA: DIVERSITAT I CIUTADANIA	35
3.1 Sobre les migracions	35
3.2 Sobre la diversitat a la ciutat	36
3.3 Sobre la plena ciutadania	38
3.4 Sobre les polítiques de ciutadania i immigració	38
4. ESTRUCTURA DEL PLA: EIXOS ESTRATÈGICS	43
5. LÍNIES D'ACTUACIÓ	44
5.1. Eix 1. Polítiques d'equitat: de l'acollida a la ciutadania	44
5.2. Eix 2. Polítiques de plena ciutadania	47
5.3. Eix 3. Polítiques de diversitat i interculturalitat (I)	49
6. PRESSUPOST I CALENDARI	51
6.1. Pressupost 2018	51
6.2. Calendari i execució	51

1. Introducció.

De l'acollida a la plena ciutadania

1.1 Antecedents

L'any 2017 va fer vint anys del primer pla de què va disposar la ciutat de Barcelona per tal d'orientar les polítiques públiques de gestió de la diversitat cultural i la immigració. El Pla d'Interculturalitat de 1997. Quan el percentatge de persones estrangeres que residien a la ciutat era del 2%. Vint anys, doncs, de polítiques orientades a l'acollida i l'acomodació de les persones que la ciutat de Barcelona ha anat rebent com a noves residents -com a nous barcelonins i barcelonines- al llarg d'aquests anys.

La situació actual és molt diferent de la de l'any 1997, el context de la ciutat ha canviat molt, Barcelona ha acumulat una gran experiència en polítiques d'acollida i atenció a la diversitat, per això la proposta del nou pla fa èmfasi en aspectes de ciutadania, mantenint l'atenció en les polítiques clàssiques d'acollida d'immigrants i refugiats.

El Pla Municipal per a la Interculturalitat de 1997

El Pla Municipal per a la Interculturalitat del 1997 fou pioner i es va avançar a les migracions que vindrien després. Prenent com a model les ciutats europees que ja eren ciutats d'acollida de població novvinguda, o bé que ja tenien poblacions multiculturals. Malgrat que Barcelona tenia un percentatge d'immigració estrangera molt inferior a altres ciutats europees, es va voler treballar per disposar de les condicions òptimes d'aleshores per tal d'acollir i acomodar la diversitat a la ciutat. El Pla apostava per la integració de les persones estrangeres, com a expressió positiva de les potencialitats que suposa la immigració a través de l'enriquiment mutu.

Els principis en els quals es fonamentava el Pla eren la igualtat de drets i oportunitats, la normalització dels serveis i la seva adaptació a la nova realitat, així com la participació i el diàleg a través de les associacions de persones immigrades. Els objectius del Pla eren: el reconeixement i

apreciació de la diversitat cultural, la igualtat de drets i d'oportunitats, els serveis interculturals, la participació ciutadana, i la coordinació, concertació i cooperació entre els diferents serveis municipals.

Pla Municipal d'Immigració, 2002

El Pla del 2002 recull l'impacte que tenen les desigualtats entre nord i sud, que empeny la població dels països del sud cap a l'emigració a la recerca d'oportunitats de feina i benestar. Són els anys d'augment exponencial de les migracions cap als països del nord, entre els quals es compta l'Estat espanyol (el 2001, el 24% de les persones estrangeres que van entrar a la Unió Europea ho van fer per l'Estat espanyol). Els països del nord del Mediterrani assumeixen un nou rol de països receptors, prenent el relleu als països europeus que havien rebut fluxos migratoris internacionals després de la Segona Guerra Mundial. Barcelona començava a assumir també el paper de lideratge en les polítiques d'integració.

En aquests primers anys del segle XXI es constata que les ciutats europees assumeixen la responsabilitat de fer polítiques d'integració, sense el reconeixement i el suport corresponents per part dels Estats i de la Unió Europea. En el cas de Barcelona, s'havia passat d'un 4,9% de població estrangera el gener de 2001, al 7,6% el gener de 2002¹, i fins al 9,2% el juny de 2002. Es produïa un increment net de 4.000 empadronaments per mes. Malgrat la necessitat d'abordar els fluxos migratoris, com hem dit, la legislació atorgava a l'Estat la major part de les competències tant en la gestió legal com en la gestió administrativa dels processos migratoris. Els serveis públics d'assistència a les perso-

1. **2001**: Total persones estrangeres : 74.019 (49.8% homes; 50.2% homes); **002**: total persones estrangeres - 113.809 (51,8 homes; 48,2 dones). La tendència general de la població estrangera era de creixement. Però és important destacar que la població estrangera masculina, va créixer per sobre de la femenina.

nes estrangeres quedaven en mans de la Generalitat, en virtut de les seves competències. Per als municipis només quedava l'empadronament i els informes d'habitatge per al reagrupament familiar, a més dels serveis que passaven de la Generalitat a l'Ajuntament en virtut de la Carta Municipal de Barcelona.

Els objectius del Pla eren garantir l'accés de les persones als recursos i serveis universals, a través de l'empadronament; difondre els valors de la diversitat i fer polítiques de convivència i de prevenció del conflicte, incloent l'acceptació de la diversitat de culte religiós. Objectius que es desplegaven en 90 mesures concretes. A més a més, es creava per primera vegada un Pla d'Acollida, vinculat al Pla Municipal d'Immigració, així com un annex sobre els menors no acompanyats (MEINAS).

Pla de Treball d'Immigració, 2008-2011

El Pla de Treball d'Immigració 2008-2011 recull els efectes de l'augment d'immigració dels primers anys del segle XXI. Si l'any 2000 el percentatge de població estrangera a Barcelona era del 3,5%, el gener de 2008 s'arriba al 17,3%.²

Les demandes de reagrupament familiar també van augmentar fins a les 6.943 sol·licituds el 2007, mentre que les sol·licituds d'arrelament ascendien a 5.195. Per això el 2007 ja s'havia elaborat unes *Bases d'acollida de Barcelona Ciutat*, on s'establien les directrius per orientar les polítiques d'acollida, per tal de garantir que totes les persones nouvingudes rebessin informació sobre els serveis, els drets i els deures, implicant tots els recursos bàsics i del territori (salut, educació, serveis socials, etc.).

El 7 de febrer de 2005 va entrar en vigor el Reglament d'Estrangeria, que desenvolupava la Llei Orgànica 4/2000 d'11 de gener

sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social. Aquest reglament va comportar un canvi en les polítiques municipals d'integració, ja que posava en mans dels ajuntaments els informes d'arrelament i d'habitatge per al reagrupament familiar. Això donava capacitat als ajuntaments d'arribar a totes les persones immigrades residents al municipi. Durant aquells anys, a més, es van destinar recursos específics de l'Estat a l'acollida i la integració. Això va permetre dotar de personal i serveis les polítiques d'acollida i integració de l'Ajuntament. Al mateix temps s'estava negociant el Pacte Nacional de la Immigració de Catalunya (2008) i la futura Llei d'Acollida de Catalunya.

El Pla de Treball d'Immigració 2008-2011 tenia com a objectius principals garantir la igualtat de drets i deures, adaptar els serveis municipals a les noves necessitats de la població de Barcelona, reconèixer la diversitat cultural tot posant l'accent en els aspectes compartits. Així mateix es plantejava la necessitat de reforçar l'estratègia d'acollida de la ciutat, atesa la important arribada de persones estrangeres. Es va crear la Xarxa d'Acollida amb les entitats implicades i es van desenvolupar les polítiques d'acollida, que comptaven amb el Pla d'Acollida de 2007. Es van implantar a tota la ciutat les sessions informatives grupals per als nous residents, es va elaborar material que servís de guia i es va crear el programa d'acompanyament a nuclis familiars reagrupats, així com programes específics d'aprenentatge de català.

D'aquest pla també en va sorgir l'encàrrec de desenvolupar un Pla Municipal d'Interculturalitat, l'extensió dels serveis de mediació intercultural a tots els districtes, la dinamització del Consell Municipal d'Immigració i de la festa del dia del Migrant, que substituïa la Festa de la Diversitat.

Pla Barcelona Interculturalitat, 2010

L'Ajuntament de Barcelona va decidir impulsar durant l'any 2009 un Pla Municipal

2. Al 2008: hi havia 280.817 persones estrangeres residents (53,7% homes; 47,3% dones).

per a la Interculturalitat, que sorgia de la necessitat d'abordar la gran transformació social i humana que havia tingut la ciutat en un període relativament curt de temps. El repte era oferir una visió positiva de la diversitat, traduint les potencialitats de la diversitat en un factor de vitalitat social. El Pla es basava en tres principis, que són també els que van inspirar el Pla de Treball d'Immigració 2012-2015: igualtat, reconeixement de la diversitat i principi d'interacció positiva.

El Pla Barcelona Interculturalitat ha servit per desplegar tot un conjunt de projectes als barris de la ciutat, que han aportat noves mirades sobre la diversitat cultural i han ajudat a construir espais de trobada entre persones de diferents orígens culturals. Des del Pla Barcelona Interculturalitat s'ha fomentat clarament la interacció positiva en contextos d'interculturalitat.

Pla de Treball d'Immigració 2012-2015

El pla anterior a l'actual, el Pla de Treball d'Immigració 2012-2015, partia d'una situació migratòria diferent. La crisi econòmica iniciada el 2007 va frenar l'augment de la població estrangera a la ciutat, una tendència que s'havia produït al llarg de tots els anys des de l'inici del segle XXI. S'esdevenia per un context d'estancament, en el qual no desapareixien del tot les arribades de nous habitants a la ciutat, però es produïen en percentatges molt baixos i eren compensades per nous fluxos migratoris de sortida, també menys importants del que la duresa de la crisi havia fet preveure.³

Aquest cicle migratori d'estancament i creixement dels fluxos d'emigració va comportar la reorientació del SAIER cap a una gestió que inclogués també l'orientació a les persones que emigren, alhora que s'integraven d'una forma més estreta els diferents serveis implicats: assessorament legal, acollida, refugi i emigració. Per això el SAIER va canviar el significat de les sigles per la nova denominació: Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats. El SAIER ha estat reconegut com una bona pràctica a nivell Europeu al ser considerada com una finestra única especialitzada en estrangeria per a qualsevol flux de mobilitat humana.

El Pla partia de tres principis: equitat, reconeixement de la diversitat i interacció. També recollia com a punts forts de les polítiques d'integració, el paper que Barcelona està tenint en l'àmbit internacional, amb la seva participació a Eurocities, com ciutat coordinadora del grup d'integració; o bé en la convocatòria de reunions internacionals com el Mayoral Forum on Mobility, Migration and Development, que va concloure amb un acord anomenat "Crida de Barcelona" pel reconeixement del paper de les ciutats en els processos d'integració dels migrants.

Durant aquests anys un dels projectes rellevants ha estat la Xarxa Antirumors de Barcelona, que ha incrementat les entitats i les persones implicades, i ha buscat estratègies per arribar a sectors específics com el professorat, així com a altres ciutats de l'Àrea Metropolitana. Un altre dels projectes que ha tingut un desenvolupament notable és el Programa Noves Famílies, que ha estat reconegut com a bona pràctica per Cities of Migration.

3. En concret, el 2008 hi havia 280.817 persones estrangeres a Barcelona (52,7% eren homes; 47,3% dones); el 2012 es van comptabilitzar 282.178 persones estrangeres (52% homes; 48% dones); i el 2015 es calculen 262.233 persones estrangeres a Barcelona (51,1 homes; 48,9 dones). En els darrers anys la percentatge entre homes i dones migrants es va equilibrant augmentant el % de dones migrants.

1.2 El nou pla. Barcelona, ciutat diversa

Un fet molt remarcable de la història dels plans descrits anteriorment ha estat la voluntat d'assolir consens polític al voltant dels temes d'immigració que afecten a la ciutat entre totes les forces polítiques amb representació en el plenari de l'Ajuntament.

Els pla municipal de l'any 2002, sota el mandat de l'Alcalde Joan Clos, el pla de treball d'Immigració de 2008 sota el mandat de l'Alcalde Jordi Hereu i el Pla de Treball d'immigració del 2012 sota l'Alcalde Xavier Trias, han estat plans aprovats amb unanimitat o amb un gran consens de totes les forces amb representació municipal.

Es tracta de plans on s'ha prioritzat l'acord polític. Aquesta pràctica històrica continuada des de l'any 2002, ha contribuït a ge-

nerar un gran consens i suport al voltant de les polítiques municipals.

En aquest sentit la present proposta de pla, també parteix de la voluntat política de l'actual govern de voler assolir un gran consens amb el màxim de forces polítiques al voltant de les temàtiques estratègiques del futur de la nostra ciutat com són els aspectes de diversitat cultural de diversos contextos i orígens així com els aspectes relacionats amb els processos migratoris.

La situació actual és molt diferent de la de l'any 1997, per això la proposta de nou pla fa molta incidència en els aspectes de ciutadania, mantenint l'èmfasi en les polítiques clàssiques d'acollida d'immigrants i refugiats.

2. Punt de partida: el nou context migratori

En el període 2008-2015, la crisi econòmica va comportar una frenada de l'increment de població estrangera a la ciutat de Barcelona. Però seria fals dir que va aturar l'arribada de persones estrangeres.

Per una banda, com mostren altres estudis (Miguélez et al., 2014; Moreno-López, 2017)⁴, des de l'inici de la crisi al 2008, la ciutat de Barcelona persisteix com un pol d'atracció de mà d'obra immigrant, especialment dones. El caràcter sectorial de la crisi que afecta àmbits masculinitzats amb menys pes a la ciutat, l'increment de necessitats relacionades amb la cura de llarga durada i la feminització de la immigració són factors explicatius.

I per altra banda, el que es va produir va ser una disminució dels fluxos migratoris, així com un efecte de compensació entre les arribades i les sortides de població. Però la població estrangera no ha disminuït de forma significativa, la qual cosa ens fa constatar que Barcelona participa en la dinàmica de les ciutats grans, que funcionen com a punts d'atracció de persones que busquen oportunitats econòmiques, de benestar o simplement un altre estil de vida. Durant els anys de crisi econòmica es van identificar alguns nous fluxos migratoris, que si bé numèricament no han estat tant importants si que cal tenir presents: es va detectar un flux de retorn voluntari d'alguns immigrants cap a país d'origen i es va detectar també un interès d'alguns residents —especialment joves— d'emigrar cap a altres països Europeus degut a les grans taxes d'atur juvenil que patia la ciutat.

D'altra banda, en els darrers anys ha tornat a augmentar l'arribada de persones a la ciutat provinents de l'estranger, tant per part de immigrants econòmics com per part de demandants de refugi i asil. Aquests darrers han pres importància a causa dels conflictes bèl·lics que assolen

algunes zones del món (Siria, Ucraïna, o de diversos països africans) o situacions polítiques i econòmiques barrejades amb molta violència com en els casos d'Hondures i Veneçuela. El 2016 al SAIER es van atendre a 2.300 demandants d'asil (39% dones i 61% homes) i en 2017 s'ha atès a 4.405 42% homes i 58% homes.

Una anàlisi de les darreres dades del padró continu de població ens permet analitzar més concretament com ha evolucionat i en quina situació es troben els canvis demogràfics a la ciutat, sempre prenent les dades amb la prevenció que requereixen, ja que el padró no és una mesura del tot exacta de la població i conté alguns biaixos, per exemple respecte de l'emigració de nacionals, o bé en el fet que algunes disminucions de població estrangera es poden deure a processos de nacionalització i no pas a processos de retorn.

4. Miguélez, F. (coord.) (2014). Crisis, Empleo e inmigración. Bellaterra, Edicions UAB.

2.1 L'evolució demogràfica a Barcelona

Des del 2010 la tendència ha estat l'estancament en l'arribada de persones estrangeres, amb variacions interanuals petites.

Tanmateix, com podem observar a les dades d'evolució de la població estrangera a Barcelona, en el darrer padró del 2017 han augmentat les persones arribades a la ciutat respecte de l'any anterior. Al 2016 la població estrangera suposava un 16,6% sobre el total de la població de Barcelona, i al 2017 aquest percentatge a crescut al 17,8%.⁵ Fent un anàlisi més precís, es constata una feminització de la població estrangera. Les dades indiquen que aquest creixement respon a un augment de la població estrangera femenina, ja que, per contra, la població estrangera masculina ha disminuït en aquest mateix període. En concret, el 2015 hi havia 262.233 persones estrangeres a Barcelona (51,1% eren homes; 48,9% dones); el 2016 es van comptabilitzar 267.790 persones estrangeres (50,8% homes; 49,2% dones); i el 2017 es calculen 288.675 persones estrangeres a Barcelona (50,2 homes; 49,8 dones).

No es pot deduir encara si el creixement que s'ha produït entre 2015 i 2017 es confirmarà en els anys posteriors. En tot cas, el nombre de persones estrangeres a la ciutat és inferior encara a la xifra més alta que es va registrar el 2009, quan es va arribar a les 294.918 persones estrangeres empadronades (52,9% eren homes, i el 47,1% dones) i, en total, representaven el 18,1% de la població. Actualment (2017), la població estrangera a la ciutat representa el 17,8%. Tanmateix, com explicarem posteriorment segurament la diversitat cultural és ara més gran i perceptible que l'any 2009.

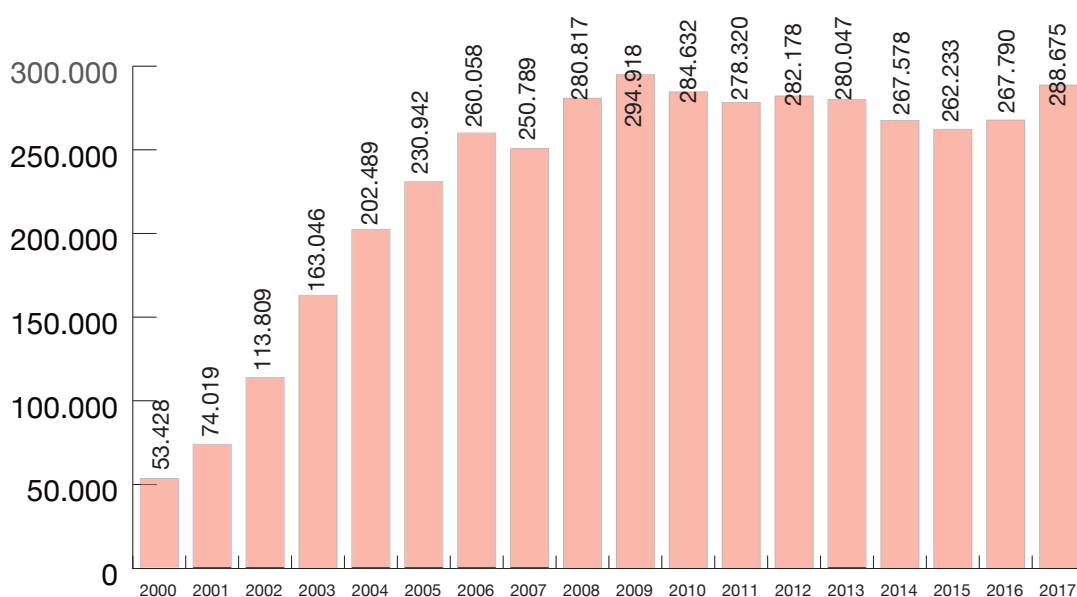
5. Departament d'Estadística, Ajuntament de Barcelona, lectura del Padró Municipal d'Habitants a 1 de gener de 2017

Taula 1. Evolució de la població estrangera a Barcelona

Any	Nombre	Percentatge sobre total de població resident	Increment respecte any anterior	Ritme mensual	Taxa de creixement
2000	53.428	3,5%	53.428	4.452,3	30,6%
2001	74.019	4,9%	20.591	1.715,9	38,5%
2002	113.809	7,6%	39.790	3.315,8	53,8%
2003	163.046	10,7%	49.237	4.103,1	43,3%
2004	202.489	12,8%	39.443	3.286,9	24,2%
2005	230.942	14,6%	28.453	2.371,1	14,1%
2006	260.058	15,9%	29.116	2.426,3	12,6%
2007	250.789	15,6%	-9.269	-772,4	-3,6%
2008	280.817	17,3%	30.028	2.502,3	12,0%
2009	294.918	18,1%	14.101	1.175,1	5,0%
2010	284.632	17,6%	-10.286	-857,2	-3,5%
2011	278.320	17,3%	-6.312	-526,0	-2,2%
2012	282.178	17,4%	3.858	321,5	1,4%
2013	280.047	17,4%	-2.131	-177,6	-0,8%
2014	267.578	16,7%	-12.469	-1.039,1	-4,5%
2015	262.233	16,3%	-5.345	-445,4	-2,0%
2016	267.790	16,6%	5.557	463,1	2,1%
2017	288.675	17,8%	20.885	1.740,4	7,8%

Font: Padró municipal. Gener 2017.

Gràfic 1. Evolució del nombre de persones estrangeres empadronades a Barcelona (2000-2017)

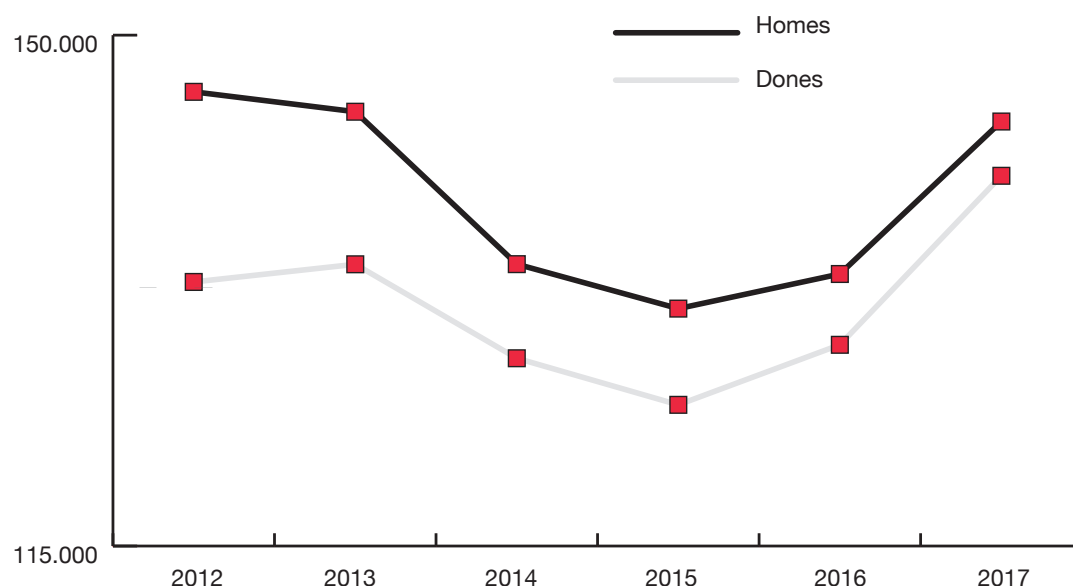
Font: Padró municipal. Gener 2017.

Taula 2: Nombre de persones estrangeres a Barcelona per sexe (2012-2017)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Homes	146.671	143.503	136.552	133.942	135.974	144.928
Dones	135.507	136.544	131.026	128.291	131.816	143.747
Total població estrangera	282.178	280.047	267.578	262.233	267.790	288.669

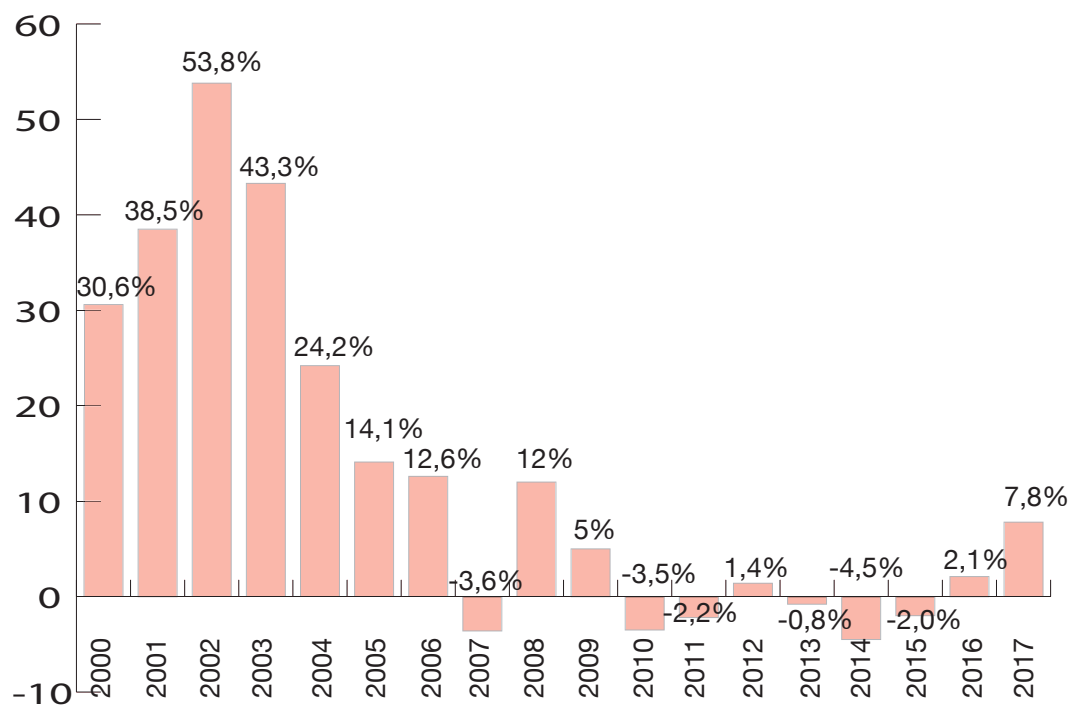
Font: Estadística municipal.

Gràfic 2. Evolució del nombre de persones estrangeres empadronades a Barcelona (2000-2017) per Sexe.

Les diferències entre les noves altes d'homes i dones estrangeres empadronades a la ciutat de Barcelona ha anat disminuint en els darrers anys tal i com es veu en la gràfica anterior.

Gràfic 3. Taxa de creixement dels residents estrangers a Barcelona (2000-2017)

Font: Padró municipal. Gener 2016

Dades per districtes de població estrangera

Els districtes amb un major nombre de residents estrangers en nombres absoluts a Barcelona són per ordre Eixample, Ciutat Vella i Sant Martí. Els districtes on s'ha produït un increment més gran de població estrangera durant 2016 han estat Les Corts (+9,6%), Sarrià Sant Gervasi (+9,4%) i Eixample (+9,2). Els districtes que tenen més població estrangera sobre el total de població continuen essent Ciutat Vella (45,1%), amb molta diferència respecte dels altres, seguit de l'Eixample (20,2%) i Sants-Montjuïc (19,7%).

Taula 3. Persones estrangeres empadronades per districtes. 2017

	2016	2017	Variació	Increment interanual	% sobre població estrangera	% sobre la població del districte
1. Ciutat Vella	42.969	45.433	2.464	5,7%	15,7%	45,1%
2. Eixample	49.215	53.757	4.542	9,2%	18,6%	20,2%
3. Sants-Montjuïc	33.645	35.491	1.846	5,5%	12,3%	19,7%
4. Les Corts	8.895	9.745	850	9,6%	3,4%	12,1%
5. Sarrià-Sant Gervasi	16.472	18.013	1.541	9,4%	6,2%	12,1%
6. Gràcia	18.339	19.743	1.404	7,7%	6,8%	16,4%
7. Horta-Guinardó	19.278	20.979	1.701	8,8%	7,3%	12,6%
8. Nou Barris	24.186	26.046	1.860	7,7%	9,0%	15,8%
9. Sant Andreu	16.454	17.509	1.055	6,4%	6,1%	12,0%
10. Sant Martí	35.874	38.750	2.876	8,0%	13,4%	16,5%
BARCELONA	2.463	3.209	746	30,3%		-

Font: Padró municipal. Gener 2017

13

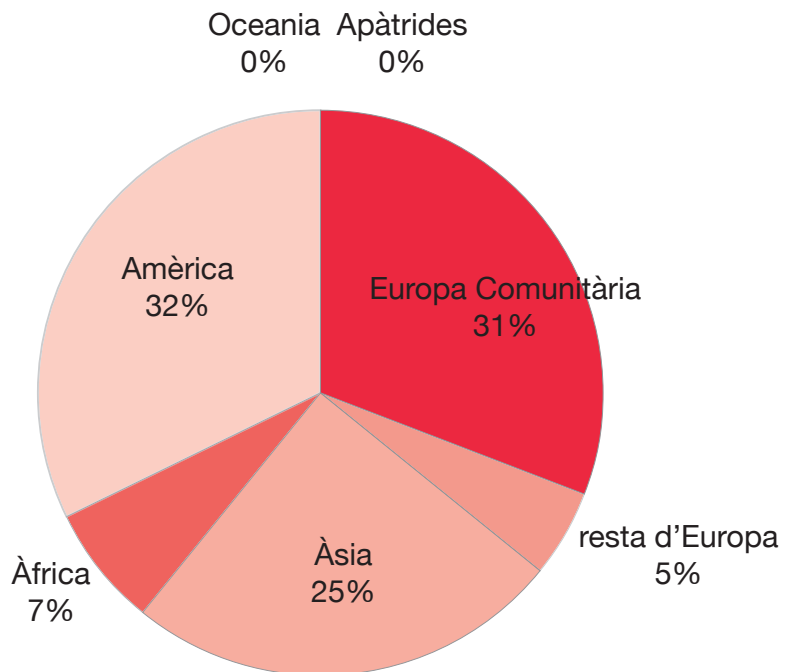
**Tinença de Drets
de Ciutadania,
Cultura,
Participació i
Transparència
Comissionada
d'Immigració,
Interculturalitat i
Diversitat**

Pla de Ciutadania
i Immigració de la
ciutat de Barcelona
2018-2021

Malgrat aquestes importants diferències entre districtes i barris, la diversitat d'origen es fa present cada cop més a tots els districtes i barris de la ciutat.-

Les migracions internacionals que arriben a Barcelona estan molt repartides segons el lloc de procedència. Hi ha tres grans grups de residents estrangers. Les persones provinents de la Unió Europea representen el 31% del total, igual que les persones provinents del continent americà, que han disminuït en percentatge global per l'increment d'altres procedències. Concretament, en aquests darrers anys ha augmentat molt la població provinent d'Àsia, que representa el 25% del total durant el 2016. Per tant, un de cada quatre residents estrangers a la ciutat prové del continent asiàtic. Les persones procedents d'Àfrica són una minoria (8%) en el conjunt dels residents estrangers, així com les que provenen de l'Europa no comunitària (5%).

Gràfic 4. Persones estrangeres residents a Barcelona segons el continent de procedència (2017)

14

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Font: Padró municipal. Gener 2017

Tanmateix és important assenyalar importants diferències pel que fa al gènere de les persones amb nacionalitat estrangera a Barcelona en funció del continent d'origen l'any 2017. Mentre la immigració provenint d'Amèrica és més feminitzada, la que prové d'Àsia és més masculinitzada.

Gràfic 5. Sexe dels residents estrangers a Barcelona per continent d'origen. Any 2017

Per nacionalitats, des de fa uns anys Itàlia, Xina i Pakistan són els tres països de procedència amb més nombres de residents a Barcelona en 2017. La Xina ha guanyat pes en els darrers anys, així com França. Pel que fa a la població provinent de Marroc, Bolívia i altres països, continuen representant un volum de persones important malgrat que han disminuït en els darrers anys en termes absoluts.

detectant de fluxos procedents de Honduras i El Salvador, de persones que bàsicament fugen de la violència endèmica existent en aquest països centreamericans i que també manifesten trobar més dificultats per emigrar cap als EE.UU, el lloc de destinació tradicional de les migracions centreamericanes, degut al clima anti – immigració imposat pel nou govern Nord americà.

Es important assenyalar els importants creixements que en el darrer anys s'està

Taula 4. Persones estrangeres residents a Barcelona segons el país d'origen. 2017 i 2012

2017		2012	
País	Nombre	País	Nombre
Itàlia	29.272	Pakistan	23.281
Xina	19.866	Itàlia	22.909
Pakistan	19.285	Xina	15.875
França	14.717	Equador	15.511
Marroc	12.827	Bolívia	14.145
Bolívia	9.063	Marroc	13.674
Colòmbia	9.059	Perú	13.464
Filipines	9.049	Colòmbia	12.328
Perú	8.372	França	11.922
Equador	8.059	Filipines	8.482
Hondures	8.005	Rep. Dominicana	7.614
Regne Unit	7.345	Argentina	7.469
Romania	7.229	Romania	6.906
Alemanya	7.041	Brasil	6.802
Rússia	7.015	Alemanya	6.582
Brasil	6.404	Regne Unit	5.753
Veneçuela	6.277	Hondures	4.955
Argentina	6.146	Rússia	4.300

Taula 5. Residents estrangers en 2017 per sexe i nacionalitat

País	Homes	Dones	Total	% Homes	% Dones
Italia	15.980	13.292	29.272	54,6%	45,4%
Xina	9.547	10.319	19.866	48,1%	51,9%
Pakistan	14.084	5.201	19.285	73,0%	27,0%
França	7.445	7.272	14.717	50,6%	49,4%
Marroc	7.305	5.522	12.827	57,0%	43,0%
Bolívia	3.630	5.433	9.063	40,1%	59,9%
Colòmbia	4.050	5.009	9.059	44,7%	55,3%
Filipines	3.914	5.135	9.049	43,3%	56,7%
Perú	3.810	4.562	8.372	45,5%	54,5%
Equador	4.097	3.962	8.059	50,8%	49,2%
Hondures	2.193	5.812	8.005	27,4%	72,6%
Regne Unit	4.169	3.176	7.345	56,8%	43,2%
Romania	3.201	4.028	7.229	44,3%	55,7%
Alemanya	3.454	3.587	7.041	49,1%	50,9%
Rússia	2.304	4.711	7.015	32,8%	67,2%

17

**Tinença de Drets
de Ciutadania,
Cultura,
Participació i
Transparència
Comissionada
d'Immigració,
Interculturalitat i
Diversitat**

Pla de Ciutadania
i Immigració de la
ciutat de Barcelona
2018-2021

L'anàlisi de la diferència per sexes de les diferents nacionalitats més nombroses empadronades a la Ciutat de Barcelona mostra importants diferències, per exemple la població pakistanesa resident a la ciutat està molt masculinitzada (73%), mentre que la població procedent d'Hondures (72,6%) i Rússia (67,2%) està molt feminitzada.

L'emigració

En els darrers anys han augmentat les persones que han emprès processos d'emigració des de la ciutat de Barcelona. La quantificació és difícil, ja que moltes persones no es donen de baixa del padró. En aquests cas, a diferència de les persones empadronades extracomunitàries, no s'aplica la obligació de confirmar l'empadronament cada dos anys. Cal prendre com a referència les baixes del padró, perquè és l'única dada fiable de què es dispo-

sa, però sempre tenint en compte que poden ser baixes de fa un o dos anys enrere.

Les dades sobre moviments de població ens permeten saber aproximadament el nombre de persones que han emigrat cada any. En aquest cas, també sabem la nacionalitat d'aquestes persones. Cal tenir en compte que entre les persones de nacionalitat espanyola hi ha persones nascudes a l'estranger, que han fet un procés migratori cap a Barcelona i que han emigrat cap al país d'origen o altres. Per tant, l'indicador de nacionalitat pot ocultar diferents situacions i trajectòries migratòries. En tot cas, les dades disponibles ens indiquen que fins el 2007 l'emigració era principalment de persones de nacionalitat espanyola, amb un increment important de les persones de nacionalitat estrangera, malgrat que eren un percentatge inferior. A partir de 2008, el nombre de persones de nacionalitat estrangera que emigren comença a disminuir lleugerament, mentre

que es manté el nombre de persones que emigra i que té nacionalitat espanyola. Com dèiem, això pot ser degut al fet que algunes persones que inicien processos de retorn, ja han adquirit la nacionalitat es-

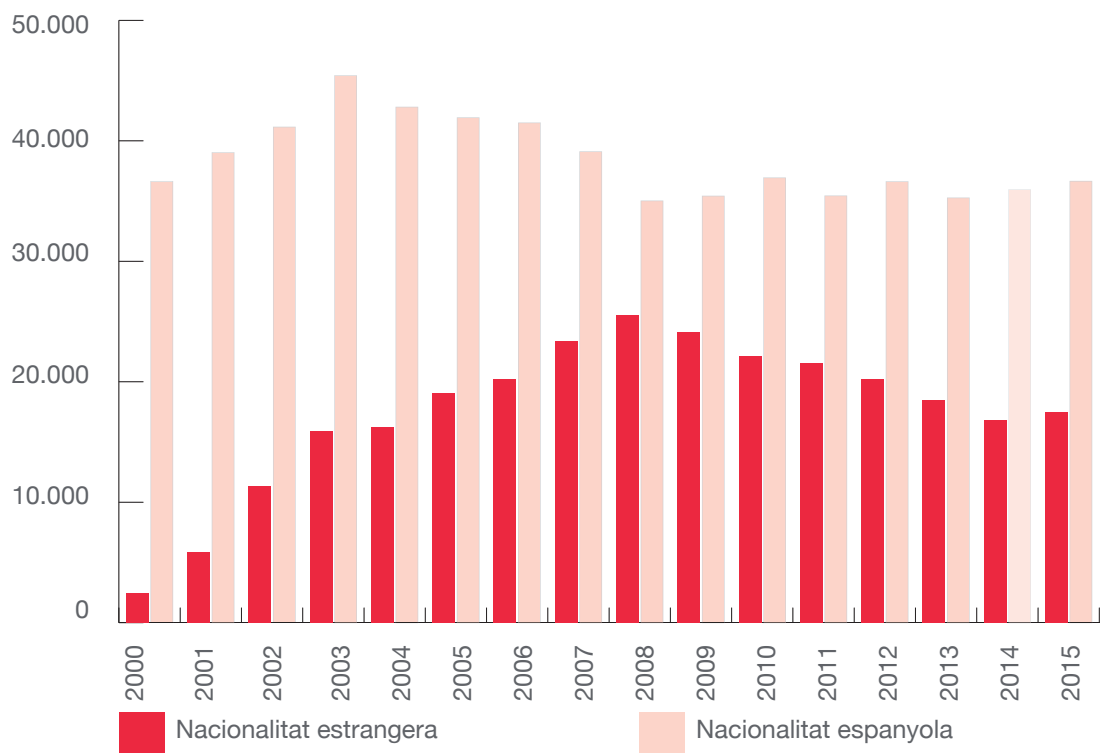
panyola; o bé al fet que s'hi afegixen joves nascuts a Espanya que emprenen un procés migratori per buscar oportunitats laborals en d'altres països.

Gràfic 6. Evolució dels emigrants de Barcelona per nacionalitats. 2000-2015

18

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Font: Dades de ciutat. Ajuntament de Barcelona.

Taula 5. Evolució dels emigrants de Barcelona per nacionalitats. 2000-2015

	Nacionalitat estrangera	Nacionalitat espanyola
2000	2.452	36.640
2001	5.830	39.031
2002	11.301	41.147
2003	15.891	45.416
2004	16.234	42.805
2005	19.020	41.924
2006	20.187	41.945
2007	23.329	39.104
2008	25.501	35.018
2009	24.152	35.418
2010	22.121	36.934
2011	21.562	35.437
2012	20.194	36.623
2013	18.437	35.267
2014	16.811	35.950
2015	17.458	36.651

Font: Dades de ciutat. Ajuntament de Barcelona.

A 1 de gener de 2017 la població nascuda a l'estranger era de 385.881 persones. Aquesta xifra correspon al **23,7%** del total de residents. En aquesta xifra s'inclouen moltes persones nascudes a països llatinoamericans que amb els anys han anat aconseguint la nacionalitat espanyola, i per tant, sortint de l'estadística de persones estrangeres. Els tres primers països on han nascut més persones residents a Barcelona són per ordre descendent tres països llatinoamericans: Equador, Perú i Argentina. Es tracta, en aquests casos, de persones majoritàriament amb nacionalitat Espanyola. El quart país, és Pakistan on, en aquest cas, la majoria de les persones residents són estrangeres que no han pogut nacionalitzar-se degut a la diferent consideració per accedir a la nacionalitat segons el codi civil.

A continuació exposem una taula amb els residents a Barcelona segons el lloc de naixement (2017).

19

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Lloc de Naixement: processos de nacionalització

D'altra banda, és important tenir en compte que una part molt important del flux migratori arribat fa entre 10 i 15 anys ha aconseguit per diferents vies accedir a la nacionalitat espanyola, i per tant queden fora de les estadístiques de població estrangera del Padró.

Una dada que confirma la importància del canvi estructural de la població de la ciutat de Barcelona respecte a la diversitat d'orígens i contextos culturals diversos és l'anàlisi de les persones residents que han nascut en un país estranger, independentment de la seva nacionalitat (espanyola o estrangera).

Taula 6. Residents a Barcelona nascuts segons país de naixement.

	2017
Població nascuda a l'estranger	385.881
Equador	23.703
Perú	23.638
Argentina	22.241
Pakistan	20.015
Colòmbia	19.908
Xina	17.778
Itàlia	17.670
Marroc, el	16.227
França	16.114
Veneçuela	13.873
Bolívia	13.677
Filipines	12.871
República Dominicana	12.184
Brasil	12.184

Font: Estadística Municipal.

D'altra banda ens trobem en una situació totalment oposada, les persones que tot i haver nascut a Barcelona o a Espanya, encara no han pogut nacionalitzar-se i per tant són estrangeres. En el cas de Barcelona a 1 de gener de 2017 hi ha **19.983 noies i nois**, d'entre 0 i 17 anys amb nacionalitat estrangera però nascuts en territori espanyol. Aquesta situació afecta sobretot a nois i noies d'origen Xinès, Marroquí i Pakistanès.

Taula 7. Joves entre 0 i 17 anys nascuts a espanya i amb nacionalitat estrangera residents a Barcelona (1 de gener de 2017)

País	Nombre
Xina	3.520
Marroc	1.774
Pakistan	1.645
Itàlia	1.530
França	1.160
Filipines	1.036
Bolívia	744
Romania	691
Equador	541
India	485
Hondures	457
Rep Dominicana	460
Bangla Desh	435
Regne Unit	405
Resta Món	5.100
Total	19.983

Font: Estadística municipal.

Un altre fet molt interessant és constatar l'increment any rere any del nombre de matrimonis mixtos compostos per un/a cònjuge estranger/a i un/a altre/a de nacionalitat espanyola. Actualment el 22% de tots els matrimonis celebrats a Barcelona corresponen a matrimonis mixtes.

En general la població estrangera és jove i es concentra en les franges d'edat entre 20 i 40 anys, que precisament són les edats habituals per formar noves famílies. El nombre de naixements a Barcelona fruit de parelles compostes per persones estrangeres o parelles mixtes també ha incrementat en els darrers anys. El 26% de tots els naixements produïts a Barcelona la mare era de nacionalitat estrangera.

2.2 La morfologia de la societat barcelonina

Tot plegat consolida un procés de canvi social, on cada cop hi ha més persones residents, que o bé són estrangeres, o bé han nascut a l'estranger i s'han nacionalitzat, o bé han nascut a Barcelona i tenen un o dos progenitors/es nascuts/des a l'estranger, conformant una ciutat on la diversitat d'origen és cada cop més present arreu. S'estima que al voltant de un 30% de la població resident a Barcelona és d'origen cultural divers.

Tanmateix, aquesta diversitat objectiva i ben perceptible en molts àmbits, és escassa en espais de més representativitat i espais de poder i a les institucions: per exemple la diversitat és molt absent entre els i les membres de l'administració pública de la ciutat, en els càrrecs de representació política, en els òrgans de participació i els consells de la ciutat, en els medis de comunicació, en les forces de seguretat, etc.

Una anàlisi del temps de residència a Barcelona (segons any d'empadronament) ens dóna una idea de l'impacte de les migracions a la ciutat i als districtes. És important remarcar que hi ha un percentatge molt gran de residents (49%) que han anat a viure a la ciutat de forma relativament recent segons el Padró del 2016. Un 13,9% de les persones residents feia menys d'un any que vivien a la ciutat el gener de 2016. Una cinquena part dels barcelonins i barcelonines (21,6%) fa menys de 15 anys que viuen a la ciutat i una altra quarta part (20,2%) en fa menys de 5.

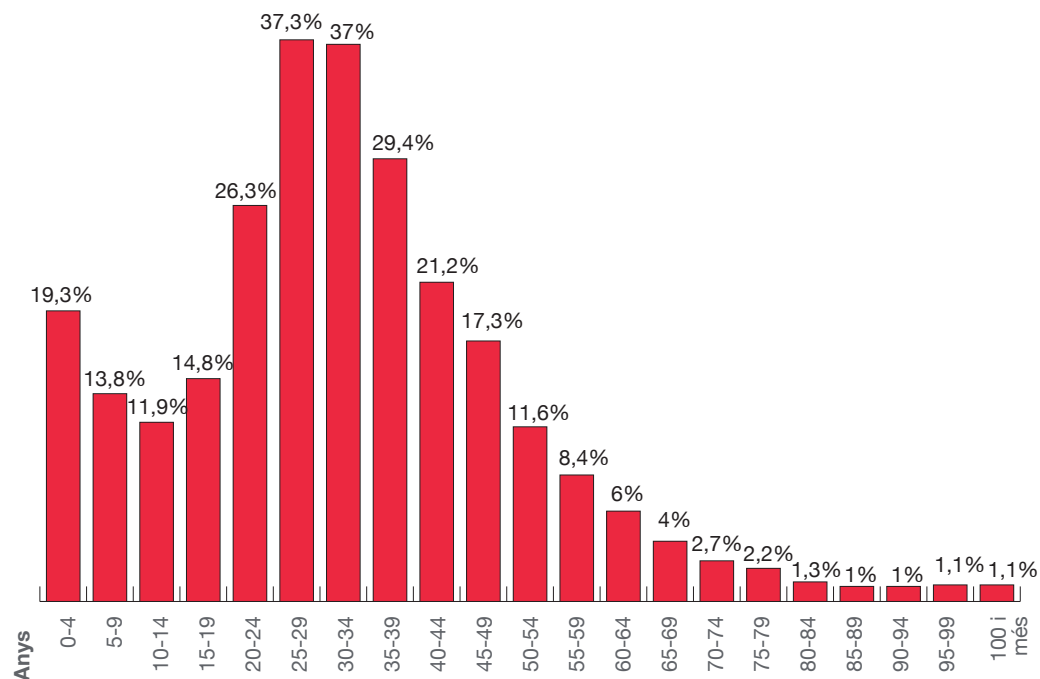
Per districtes observem que Ciutat Vella és el districte amb una mobilitat poblacional més elevada, si tenim en compte que només el 30% de les persones residents fa més de 15 anys que hi viuen. Horta-Guinardó, en canvi, és el districte amb una població resident amb més temps a la ciutat. Però les diferències entre els districtes no són gaire grans, excepte el cas de Ciutat Vella, on la població fa menys que hi viu.

Taula 8. Població per districtes segons any d'alta al padró

Districtes	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	De 6 a 15 anys	Més de 15 anys
BARCELONA	6,9%	20,2%	21,6%	51,3%
1. Ciutat Vella	13,9%	33,2%	23,2%	29,7%
2. Eixample	7,7%	21,6%	21,5%	49,2%
3. Sants-Montjuïc	7,5%	21,5%	21,9%	49,1%
4. Les Corts	6,2%	18,6%	19,8%	55,5%
5. Sarrià-Sant Gervasi	6,1%	19,0%	24,0%	51,0%
6. Gràcia	6,9%	20,4%	21,3%	51,3%
7. Horta-Guinardó	5,3%	16,5%	20,2%	58,0%
8. Nou Barris	5,7%	18,0%	21,2%	55,1%
9. Sant Andreu	5,2%	17,1%	21,2%	56,5%
10. Sant Martí	6,3%	19,2%	21,9%	52,7%
BARCELONA	6,9%	20,2%	21,6%	51,3%

Pel que fa a la distribució de la població estrangera per edats, s'observa que aquesta es troba molt present sobretot entre els 25 i els 35 anys, edats en què s'emprèn el projecte migratori. I disminueix a la resta d'edats, malgrat que hi ha un repunt en els nadons (0-4 anys), que pot indicar la importància de les famílies provinents de la immigració en l'increment dels naixements a la ciutat. La presència de persones estrangeres a partir dels 65 anys és molt minoritària.

Gràfic 7. Percentatge de població estrangera per edats

23

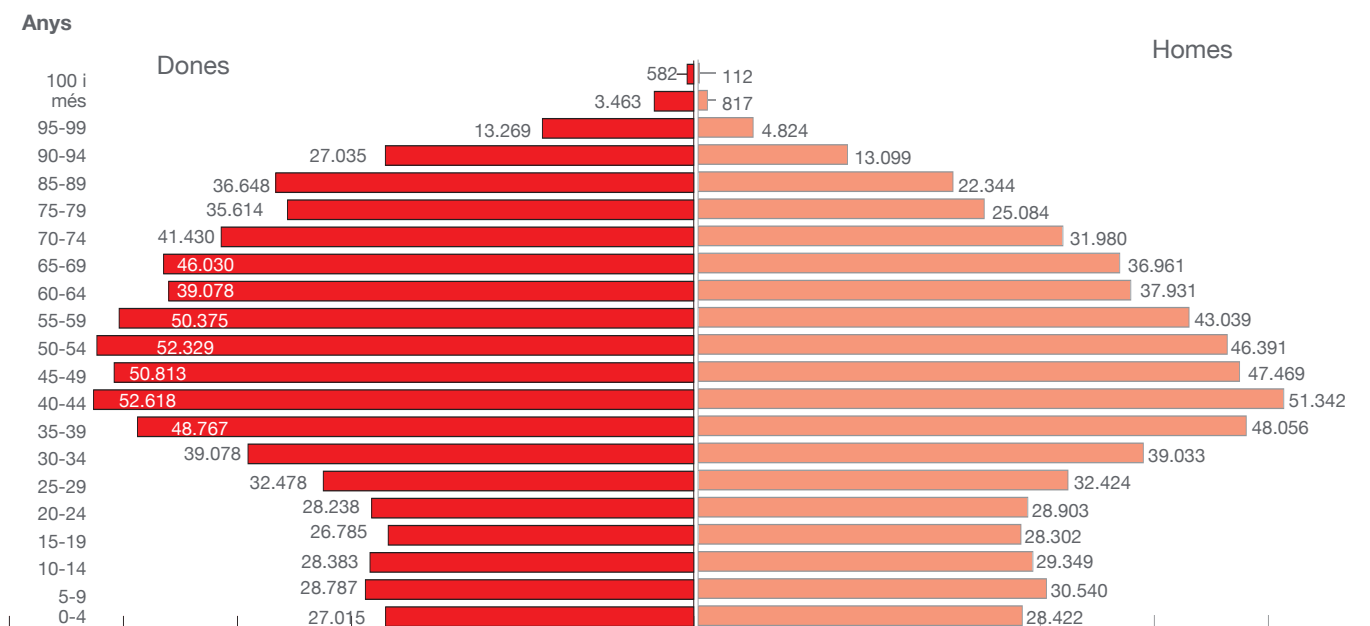
Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

La comparació entre la piràmide d'edats que representa la població de nacionalitat espanyola i la població de nacionalitat estrangera ens mostra també aquesta aporta-

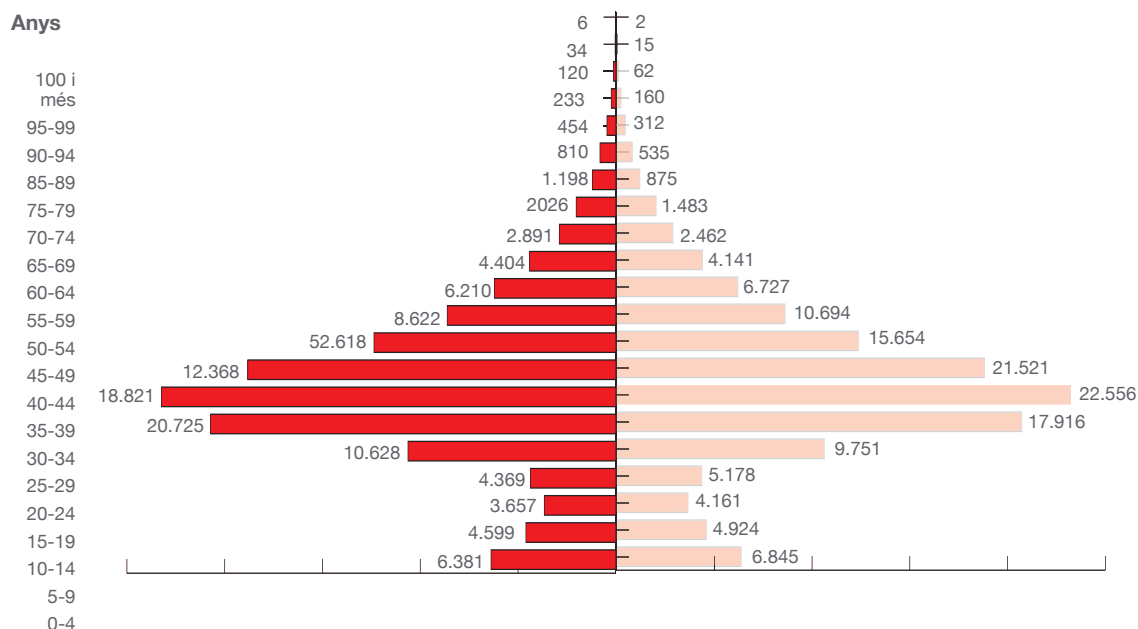
ció de població jove a una piràmide d'edat que té tendència a l'envelliment i a la manca de població precisament de les edats en què predominen les persones estrangeres.

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Gràfic 8. Edat dels residents a Barcelona de nacionalitat espanyola

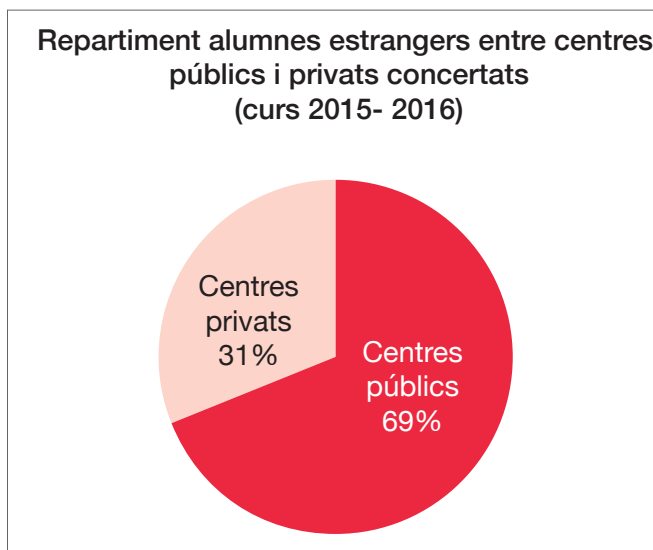
Gràfic 9. Edat dels residents a Barcelona de nacionalitat estrangera

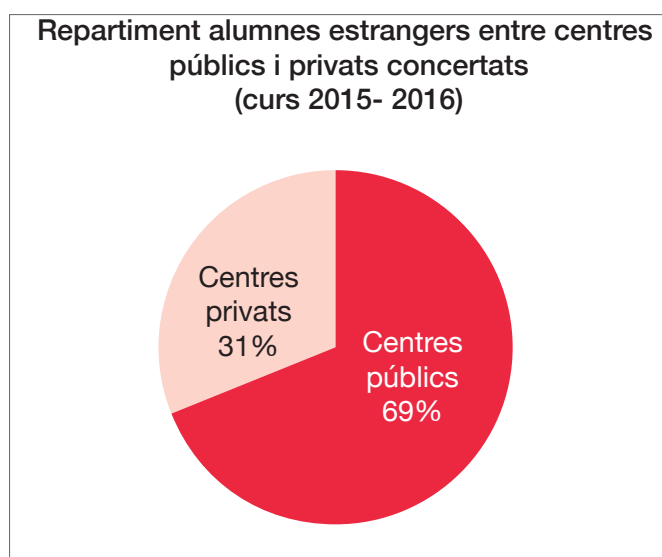
La població en edat escolar (0-17 anys) de nacionalitat estrangera a Barcelona és del 14,8% en termes globals. El total d'alumnes matriculats és de l'11,3%. Segons les dades de matriculació a Barcelona, el 69% d'aquest alumnat es troba en el sector públic i només el 31% en el sector privat. En el cas de l'alumnat amb nacionalitat Espa-

nyola passa el contrari, el 62% està escolaritzat en centres concertats privats i només el 38% en centres públics. Aquestes proporcions porten mantenint-se invariables des de fa 12 anys, tot i els intents i les polítiques per revertir la situació i evitar la segregació dels alumnes estrangers en centres públics.

Gràfic 10. Distribució de l'alumnat de nacionalitat espanyola segons la titularitat del centre a Barcelona. Curs 2015 - 2016

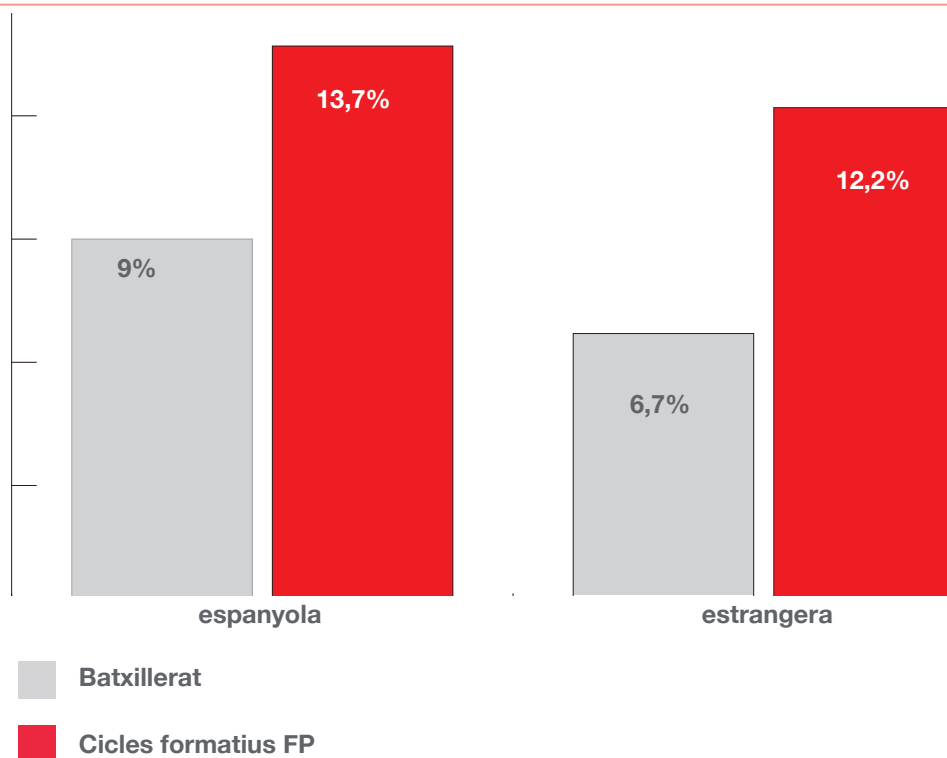
Gràfic 11. Distribució de l'alumnat de nacionalitat estrangera segons la titularitat del centre a Barcelona. Curs 2015 - 2016

En els estudis postobligatoris trobem una petita diferència entre l'alumnat que estudia cicles formatius segons la seva nacio-

nalitat. La diferència és una mica més gran quan es tracta dels estudis de Batxillerat.

Gràfic 12. Percentatge d'alumnat d'estudis post-obligatoris segons nacionalitat. 2016

Situació de les persones estrangeres

El perfil de les persones treballadores afiliades a la seguretat social que tenen com a lloc de treball la ciutat de Barcelona, segons la nacionalitat, ens indica que les treballadores estrangeres representen el 13,3% del total de persones afiliades. Respecte dels salaris que perceben les persones estrangeres, observem que són més baixos que entre les nacionals, i que la diferència és menor per a les persones estrangeres provinents de la Unió Europea i molt gran entre les que provenen d'altres llocs del món.

d'atur registrat. En els anys posteriors, va tornar a augmentar la població activa i ocupada de nacionalitat estrangera, malgrat que les xifres d'atur continuaven creixent. Aquests indicadors són el reflex d'uns processos migratoris complexos a la ciutat de Barcelona, en què l'arribada de persones estrangeres no s'ha aturat mai, sinó que ha viscut moments de disminució i d'entrada de perfils diversos de població (més europeus durant la crisi), malgrat que la població aturada de residents estrangers augmentava. El 2017 és el primer any en què l'atur de la població estrangera resident a Barcelona ha disminuït, després dels anys de crisi econòmica.

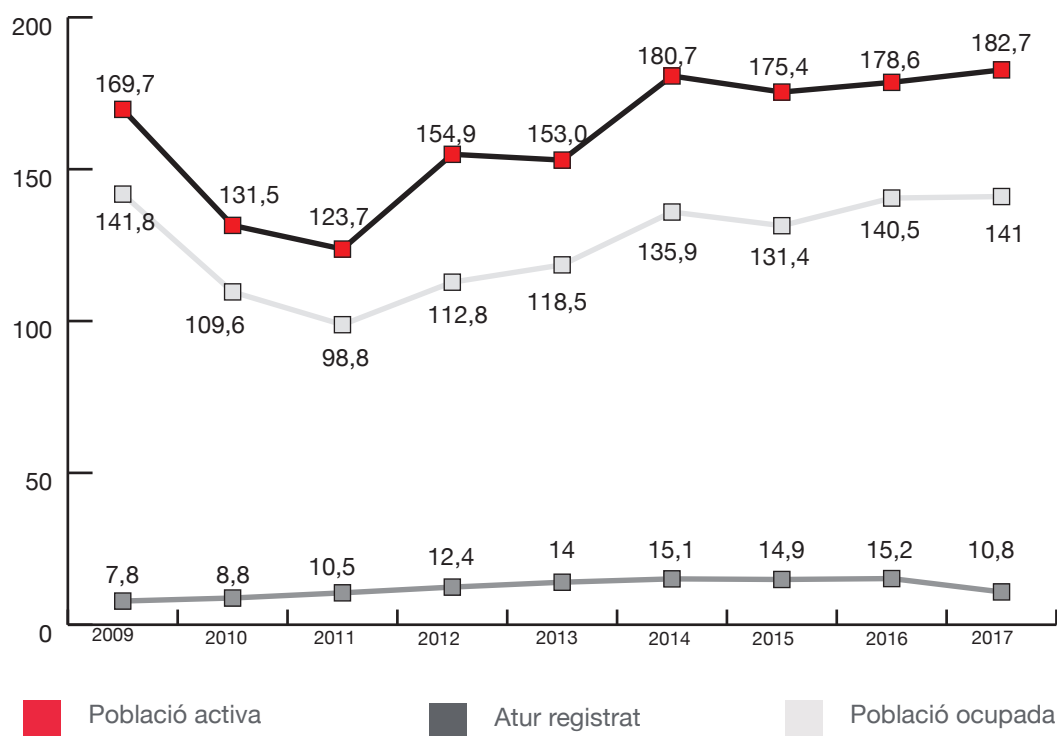
Taula 9. Salaris mitjans de les persones residents de Barcelona per nacionalitat i sexe. 2014

Nacionalitat	TOTAL	Homes	Dones
Espanya	29.946	34.784	25.511
Resta Unió Europea	26.747	31.274	21.604
Resta Europa	16.669	...	...
Amèrica Llatina	16.670	19.293	14.476
Resta del món	14.250	14.709	13.482
TOTAL	28.649	32.868	24.618

Font: Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona. A partir de la Mostra contínua de vides laborals de l'INSS. Dades poc significatives amb menys de 100 casos.

Els indicadors laborals dels darrers anys ens mostren l'impacte que ha tingut la crisi sobre la població estrangera de Barcelona. Fins el 2016 l'atur registrat ha anat augmentant, mentre disminuïa la població activa i ocupada. Els anys en què els indicadors són més negatius són el 2010 i el 2011 des del punt de vista de la disminució sobtada de la població activa i ocupada, malgrat que no es reflectia en les xifres

Gràfic 13. Evolució dels indicadors laborals de la població estrangera a Barcelona*

Font: Enquesta de Població Activa. * Dades en milers corresponents al 1r semestre de cada any.

Tinença de Drets
de Ciutadania,
Cultura,
Participació i
Transparència
Comissionada
d'Immigració,
Interculturalitat i
Diversitat

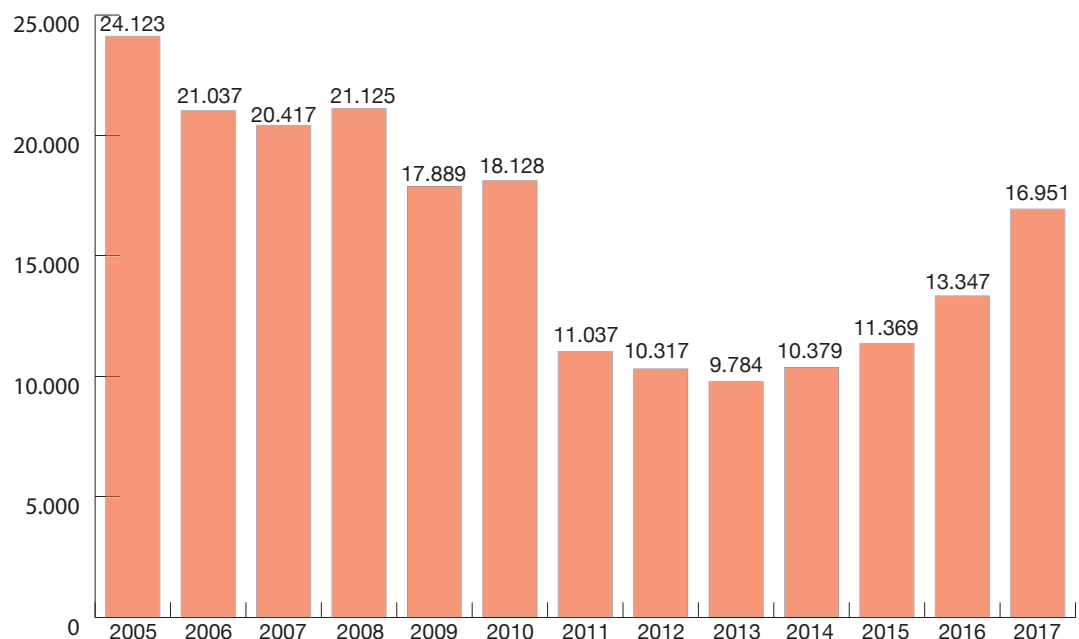
Pla de Ciutadania
i Immigració de la
ciutat de Barcelona
2018-2021

2.3 L'impacte del fet migratori en els serveis d'acollida

El repunt d'arribades es nota en el nombre de persones usuàries que ha atès el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER) de Barcelona. Cal incloure entre aquests/es usuaris/es també les persones emigrades i retornades. El SAIER

ofereix assessorament també a les persones sol·licitants d'asil i refugiades. I ofereix informació sobre els diversos aspectes vinculats a l'acollida: cursos de català, assessorament legal, educació, etc.

Gràfic 14. Evolució del nombre de persones usuàries del SAIER (2005-2016)

Font: Direcció d'Atenció i Acollida a Immigrants. SAIER.

L'any 2013 el 58% dels usuaris del SAIER eren homes, davant el 42% dones, des d'aleshores la proporció per sexe s'ha anat equilibrant, en 2017 el % de dones ateses era ja el 49%,53. Finalment, per primer cop en 2017 s'ha registrat 9 persones identificades com a Trans.

	N. persones	Percentatge
Trans	9	0,05%
Dona	8.349	49,53%
Home	8.498	50,42%

Font: Direcció d'Atenció i Acollida a Immigrants. SAIER.

La irregularitat Administrativa

Aproximadament el 50% de les persones ateses en el principal equipament d'acollida municipal, el SAIER, es tracta de persones en situació administrativa irregular. Malgrat la voluntat de l'Estat de voler establir fluxos ordenats i legals d'entrada, la realitat del dia a dia a la nostra ciutat, és l'arribada per diferents vies de persones en situació irregular.

Les contradiccions de la legislació d'estrangeria espanyola i el control de fronteres exterior, com a generadors de persones en situació administrativa irregular, es posen en evidència també amb la política

de trasllats de persones arribades a Canàries, Ceuta i Melilla que són desplaçades per l'Estat a Barcelona.

Des de l'any 2005, milers de persones en situació irregular que havien entrat en territori espanyol per les Illes Canàries, Ceuta i Melilla han estat traslladades a Barcelona pel propi Estat a través de vols interns gestionats per la policia. Un cop a Barcelona són internades al CIE de Zona Franca i un cop transcorregut el màxim de 60 dies de detenció en el CIE són deixades en llibertat a la nostra ciutat, amb una ordre d'expulsió vigent i sense resoldre la seva situació administrativa. En alguns casos, són temporalment acollides per una ONG durant un màxim de 15 dies, i després han de marxar pels seus propis mitjans, en d'altres casos directament són referenciades a serveis municipals com el CUESB o el propi SAIER, amb el consegüent impacte sobre el servei, especialment quan es tracta de grups nombrosos de persones.

Cal posar de manifest, doncs, que es tracta de persones que han estat custodiades per l'Estat, i que és el propi Estat qui les deixa als nostres carrers sabent que no són expulsables i sense cap mena de permís provisional de residència i/o treball. D'aquesta manera, se les aboca a una difícil supervivència en una situació d'irregularitat totalment injustificada ja que en molts d'aquests casos no es pot practicar l'expulsió. Sovint aquestes persones, després dels 15 dies de ser allotjades per les ONG, acaben adreçant-se a equipaments municipals com el CUESB, el SAIER o a la xarxa d'equipaments de persones sense sostre.

Durant 2017 la delegació de govern ha comunicat que 529 persones en situació irregular han estat traslladades a Barcelona per part de l'Estat, d'acord amb el Protocol d'actuació per a atenció humanitària i acollida dels immigrants desplaçats a la Península (Acord del Consell de Ministres del 28 de gener de 2005).

A vegades, la situació d'irregularitat, en especial en el context de crisi econòmica i de polítiques d'austeritat, ha abocat moltes persones —centenars— a sobreviure en activitats informals com ara la recollida de ferralla o la venda ambulat. O a viure en condicions extremes i insalubres, com en el cas dels assentaments urbans en naus industrials ocupades a districtes com Sant Martí. D'aquesta manera, la seva situació d'exclusió administrativa crea veritables situacions d'exclusió social i de segregació que poden posar en risc la convivència ciutadana i on l'Ajuntament de Barcelona ha hagut de donar respostes amb nul·la o ben poca col·laboració de l'Administració estatal.

La irregularitat sobrevinguda:

Una situació altament preocupant és la realitat de la irregularitat sobrevinguda. Aquesta afecta majoritàriament persones que gaudien de l'estatus de residència i, per tant, podien desenvolupar activitat laboral i tenir un accés normalitzat a serveis. Davant la impossibilitat de renovar el permís de residència i treball, aquestes persones es troben de forma sobrevinguda sense treball ni ingressos i perden la seva situació administrativa regular. Es troben sense possibilitats de cercar una nova feina, la qual cosa té un impacte no només en elles, sinó també en el seu entorn familiar i social. A aquesta problemàtica cal afegir la de les persones amb visat d'estudiant que decideixen quedar-se a Barcelona i que podrien perdre el seu estatut de legalitat un cop finalitzen els seus estudis.

La irregularitat sobrevinguda trenca el procés natural d'integració. Amb la pèrdua de la condició d'estranger regularitzat, la Llei d'estrangeria les «expulsa» de la societat i les converteix en residents irregulars, la qual cosa comporta, a més, que en cas de ser identificades puguin ser expulsades. Amb això neix una nova bossa de treballadors i treballadores privades de drets i al marge de la protecció social. D'altra banda, resulta il·lusori pensar que, en cas

d'una situació d'irregularitat sobrevinguda, la persona immigrada tornarà de forma voluntària al país d'origen, ja que es tracta de persones que porten anys residint a l'Estat espanyol, que han hagut d'acreditar un arrelament i que han constituït una família i un cercle social en la societat d'acollida.

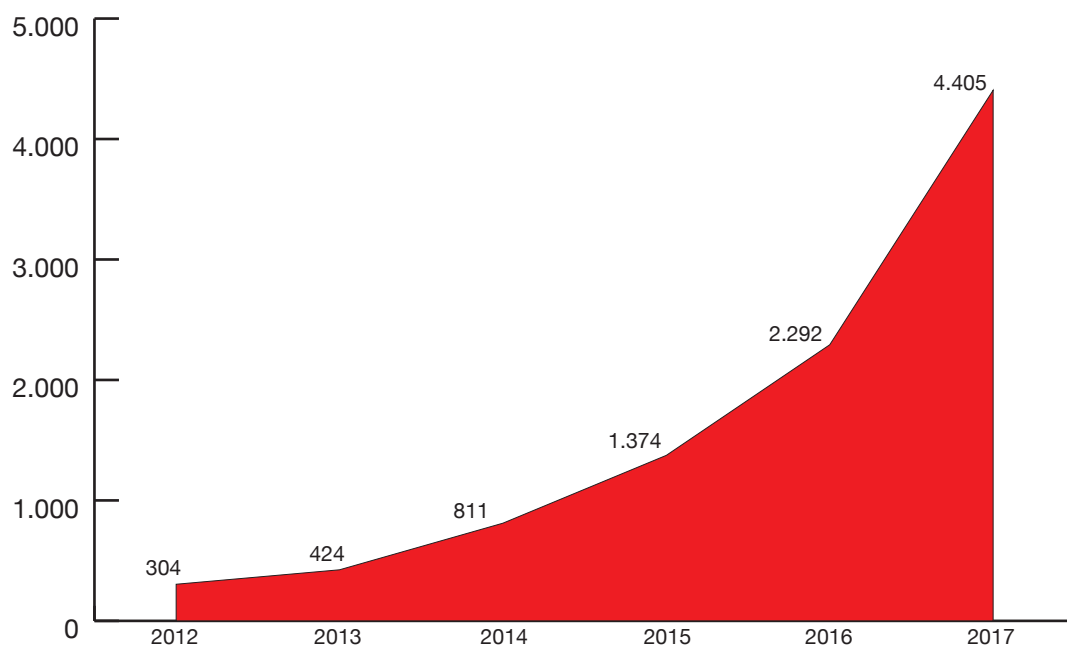
Els sol·licitants d'asil

El SAIER és el principal punt d'atenció social a persones que sol·liciten asil i refugi no només de Barcelona sinó de tot Catalunya. A banda del servei d'assessorament jurídic a persones refugiades, el SAIER disposa del servei d'entrada al Sistema Nacional de Acogida y Integración (SNAI) - el programa de l'Estat d'atenció a perso-

nes refugiades - a través de la Creu Roja. Totes les persones sol·licitants d'asil que hagin formalitzat la seva sol·licitud i vulguin entrar al SNAI han d'accedir a través de la Creu Roja ubicada al SAIER.

En aquests sentit, aquest servei esdevé un observatori únic i privilegiat per identificar els canvis i les tendències dels fluxos d'arribades i sortides a la ciutat. En 2017 el nombre de persones sol·licitants d'asil ateses ha estat de 4.173 persones, un 92% més que l'any anterior. L'arribada de sol·licitants d'asil no ha parat de créixer des de l'any 2012, quan només es varen atendre a 304 en tot un any.

Gràfic 15. Evolució del nombre de persones sol·licitants d'asil ateses al SAIER (2012-2017)

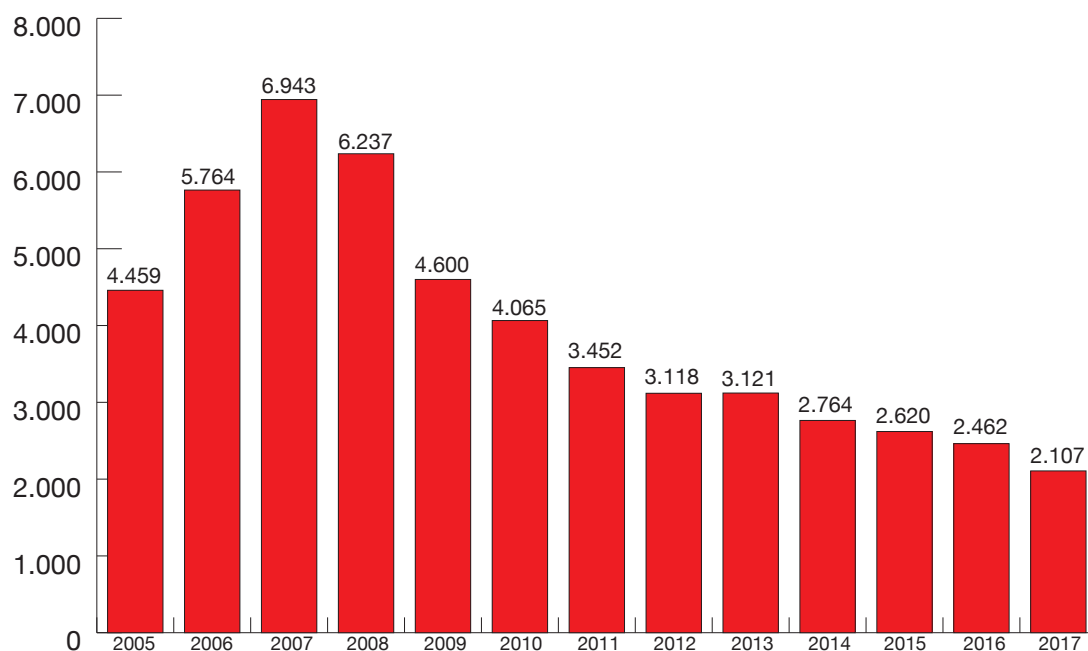
Les principals nacionalitats de les persones refugiades que arriben a Barcelona durant 2017 han estat per ordre, Veneçuela, Ucraïna, Hondures i Pakistan.

Els Informes de disponibilitat d'habitatge

L'evolució de les sol·licituds dels informes de disponibilitat d'habitatge per al reagrupament familiar han patit també una important disminució en els darrers anys des

d'un màxim de 6.943 en 2007 a 2.107 en 2017. Aquesta davallada no és deu tant a les necessitats de reagrupació familiar de moltes de les persones immigrants residents a Barcelona, sinó als efectes de la crisi i les dificultats generals d'accés a l'habitatge a Barcelona que dificulten aconseguir amb els requisits de la reagrupació familiar (Disposar d'ingressos suficients i disposar d'un habitatge amb condicions)

Gràfic 16. Evolució de les sol·licituds d'informes d'habitatge per al reagrupament familiar (2005-2017)

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

31

Taula 11. Sol·licitud d'informes d'habitatge per sexe. 2015-2017

Any	Homes	Dones	Total	% Homes	% Dones
2015	1.702	918	2.620	65,0%	35,0%
2016	1.602	860	2.462	65,1%	34,9%
2017	1.326	781	2.107	62,9%	37,1%

Font: Direcció d'Atenció i Acollida a Immigrants.

Si s'analitza les sol·licituds de informe de disponibilitat d'habitatge per iniciar un procés de reagrupació familiar, es constata que només el 37,1% del les sol·licituds de l'any 2017 han estat fetes per dones. Aquest fet s'ha de relacionar amb la disponibilitat de l'habitatge, ja sigui en propietat o en la titularitat del lloguer. La disponibilitat d'un habitatge adequat és una condició necessària per aconseguir l'autorització per a reagrupar.

Els Informes d'arrelament Social

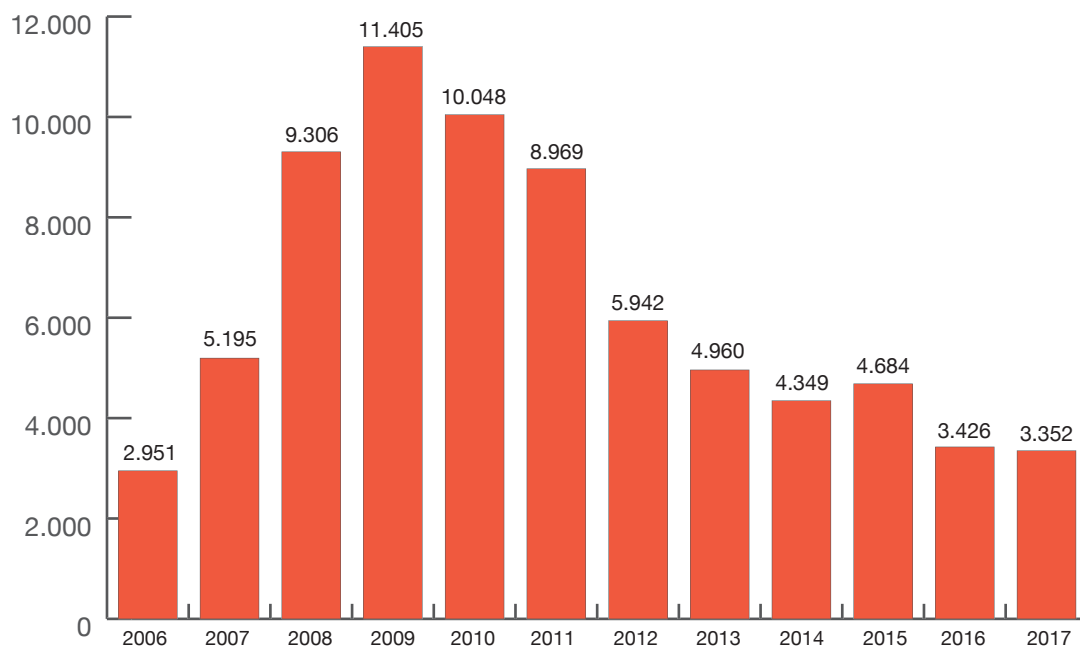
L'informe d'arrelament social és un dels requisits per aconseguir el permís de residència que tenen les persones immigrants en situació administrativa irregular. Tècnicament s'anomena permís de residència en circumstàncies excepcionals, i a més de l'informe d'arrelament també són requisits indispensables, demostrar un temps de residència en territori espanyol de 3

anys, no tenir antecedents penals, i finalment disposar d'una oferta de treball d'un any.

L'evolució de les sol·licituds, indirectament també és un termòmetre del volum de persones en situació irregular que hi ha a Barcelona i reflecteix amb un retard de 3 anys els fluxos d'arribades a la ciutat. L'impacte de la crisi econòmica, com s'ha apuntat anteriorment, va fer disminuir les noves arribades, per tant es reflecteix en una disminució de sol·licituds.

L'evolució del nombre d'informes d'arrelament social ha experimentat una disminució molt important des d'un màxim de 11.205 sol·licituds el 2009 a un mínim de 3.352 el 2017. Sens dubte la crisi econòmica i la dificultat per aconseguir una oferta de treball d'un any ha estat també un altre factor que ha fet disminuir les xifres.

Gràfic 17. Evolució de les sol·licituds d'informes d'arrelament social (2006-2017)

L'evolució dels informes d'arrelament social ha experimentat una disminució important degut a dos factors, primer menys arribades en el període de crisi econòmi-

ca, i segon més dificultats per aconseguir un dels requisits indispensables com la oferta de treball d'un any.

Taula 10. Sol·licitud d'informes d'arrelament social per sexe. 2015-2017

Any	Homes	Dones	Total	% Homes	% Dones
2015	2.980	1.704	4.684	63,6%	36,4%
2016	2.131	1.295	3.426	62,2%	37,8%
2017	1.865	1.487	3.352	55,6%	44,4%

Font: Direcció d'Atenció i Acollida a Immigrants.

Finalment, també és interessant constatar que el percentatge de dones sol·licitants d'informes d'arrelament social, tot i ser inferior al d'homes, està incrementant.

Els cursos del Consorci de Normalització Lingüística

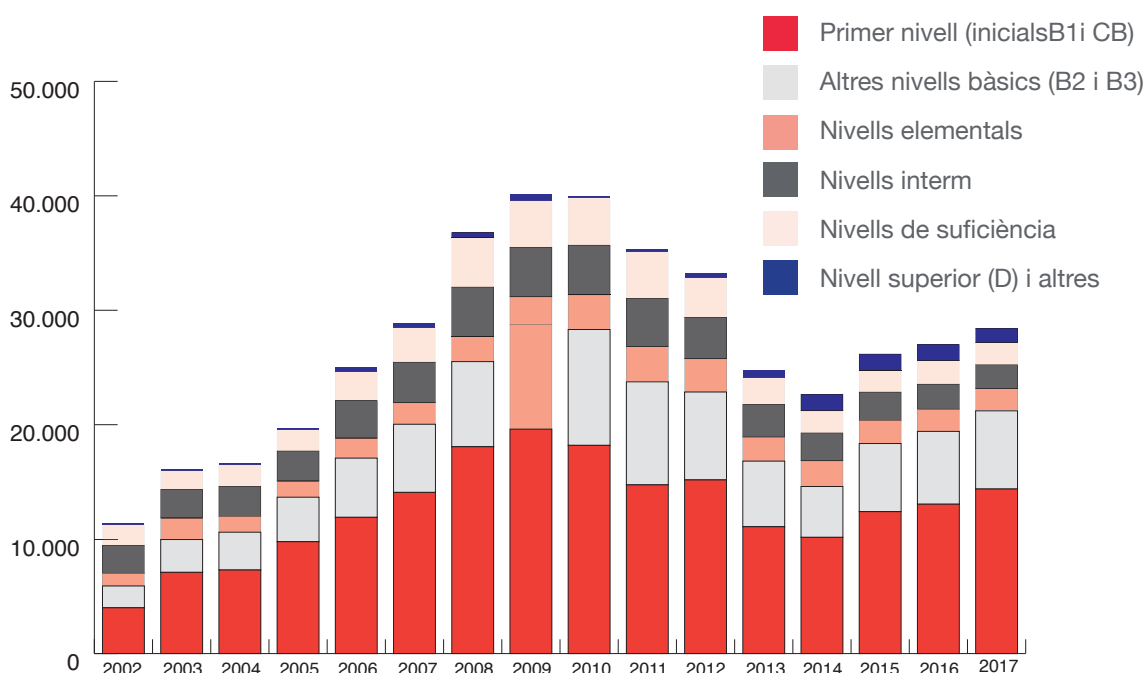
D'acord amb la tendència observada en les dades sobre arribades, observem un

nou augment de les persones inscrites als cursos de català durant l'any 2017. El nombre total d'alumnat matriculat va ser de 28.423. És remarcable que han augmentat més els nivells bàsics fins als 14.380 alumnes després d'uns anys de disminucions contínues. També és important destacar que han augmentat les persones que s'inscriuen a nivells superiors des de 2013.

Tinença de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència Comissionada d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat

Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona 2018-2021

Gràfica 18. Evolució de la inscripció als cursos del CNL

Històricament l'Ajuntament de Barcelona ha dut a terme una política d'acolliment lingüístic molt flexible i adaptada a la realitat migratòria de la ciutat. L'Ajuntament du a terme una aportació específica per acolliment lingüístic de 645.000 euros anuals. A Barcelona, els diferents governs municipals han donat suport a disposar d'una matrícula oberta continua durant tot l'any de cursos inicials i bàsics de manera que es pot donar resposta a la creixent demanda de cursos de català. Des de l'any 2006 que es va iniciar aquest nou enfocament els increments de matrícules ha estat molt notable.

La davallada entre 2011 i 2014 es deu a la introducció l'any 2012 d'un preu a les matrícules en els cursos elementals i bàsics que va dissuadir moltes persones iniciar cursos. Des de l'any 2014, Barcelona és l'únic municipi on per l'alumnat de cursos inicials i bàsics, els cursos de català son gratuïts, atès que el preu de la matrícula és assumit per l'Ajuntament.

D'altra banda els requeriments per obtenir els informes d'arrelament i el certificat de la llei d'acollida de Catalunya també són causes d'un repunt en la demanda de cursos observat des de 2014.

A la demanda de castellà i alfabetització es dona resposta per una doble via, per un cantó a través de la xarxa d'escoles d'adults del Consorci d'Educació de Barcelona, i per altre a través de l'oferta de cursos de castellà i alfabetització per part de les entitats de la Xarxa d'Acollida de Barcelona per tota la ciutat i que en part estan subvencionats pel propi ajuntament. Les entitats que es dediquen a l'ensenyament de les llengües han constituït dins de la xarxa d'acollida, una coordinadora d'entitats per a la llengua, que coordina les accions formatives per als professors i voluntaris, a tota la ciutat amb col·laboració de l'Ajuntament.

3. Una nova perspectiva: diversitat i ciutadania

3.1. Sobre les migracions

Els vint anys de plans dedicats a la immigració ens ofereixen una perspectiva prou àmplia de com les polítiques locals han contribuït a fer de Barcelona una ciutat per a tothom. D'una banda, s'han desenvolupat uns serveis d'acollida que ha anat actualitzant-se i millorant per tal de resoldre les necessitats de la població immigrada en el moment de l'arribada i en els processos d'acomodació en els primers anys de residència a la ciutat. D'altra banda, s'ha anat elaborant una perspectiva de treball intercultural que avui ja es pot considerar consolidada com a model de promoció de la cohesió i d'inclusió de la diversitat cultural.

Tanmateix, des de la perspectiva que ofereixen aquets vint anys de polítiques d'immigració, podem observar avui la necessitat d'aprofundir en la normalització de la diversitat com element essencial de la vida barcelonina. Si fa vint anys les migracions internacionals representaven una novetat a la ciutat, al llarg d'aquests anys Barcelona ha entrat a formar part del que es coneixen com a ciutats *superdiverses*. És a dir, conjunts socials en els quals conviuen persones i grups amb una gran diversitat de cultures, tant per l'origen geogràfic com pel tipus de valors i pràctiques en joc (llengua, identitat religiosa, subcultures urbanes, etc.). El canvi demogràfic que ha viscut la capital del país ha estat important i malgrat que les polítiques locals s'han adaptat ràpidament o s'han avançant en alguns aspectes als esdeveniments, encara hi ha aspectes per millorar, tant pel que fa a les polítiques públiques com pel que fa a la pròpia concepció que tenim els ciutadans i ciutadanes de qui som i què ens defineix.

No representa cap novetat dir que Barcelona s'ha conformat històricament a través de les migracions i de les aportacions que aquestes migracions han fet a la cultura catalana. Però sí que representa una novetat la manera com avui la ciutat conviu amb els moviments humans. Podem dir que, a principis del segle XXI, Barcelona va entrar de cop al club de les ciutats eu-

ropees que conviuen amb una elevada mobilitat internacional. Des del punt de vista pràctic, aquest canvi ha implicat incrementar els serveis de gestió de l'acollida de les persones estrangeres durant aquests anys, un objectiu que continua vigent. Però el canvi que representa aquesta mobilitat internacional va més enllà, perquè cal considerar-la un fet substancial a la capitalitat de Barcelona, així com a la dinàmica econòmica i social de la Catalunya del segle XXI.

És per això que cal abordar les polítiques d'acollida prenent consciència que no són només els serveis municipals els que acullen les persones nouvingudes, sinó que és tota la ciutat, amb el conjunt de persones, entitats, empreses, organismes, etc. que en formen part, són les que fan de la ciutat una veritable ciutat acollidora. El conjunt de la ciutadania ha d'assumir, doncs, que les migracions no són un fet excepcional, sinó que formen part de la naturalesa de l'ésser humà, i que l'era de la globalització està marcada per les dinàmiques de mobilitat geogràfica. A més, al llarg de la història hi hagut diversos factors al món que empenyen poblacions senceres a desplaçar-se. Desastres ambientals, conflictes bèl·lics, crisi econòmica...

Legitimar les migracions és una manera de concebre l'acollida i l'hospitalitat com un fet inherent a la convivència ciutadana, per tal d'entendre el veïnatge com una relació entre iguals, i no com una concessió. La ciutat es fa entre totes i tots. Entre les persones que han vingut fa poc i les que hi eren fa més temps. Unes hi aporten l'experiència, la memòria; d'altres hi aporten la novetat, l'oferta de noves maneres de resoldre necessitats, noves formes d'associacionisme, d'oci, etc. Cal treballar, doncs, sobre les necessitats pràctiques que estan vinculades a l'acollida, però també cal treballar perquè l'acollida esdevingui una manera de ser dels ciutadans i les ciutadanes de Barcelona, un motiu d'orgull que superi els prejudicis, un tret d'identitat de la ciutat. Ser al món, com a capital del país i com a node social i eco-

3.2. Sobre la diversitat a la ciutat

nòmic del sud d'Europa implica ser una ciutat oberta a la gent d'arreu.

Des de l'enfocament de drets humans, les administracions públiques estan obligades tant a respectar els drets de tota la seva ciutadania com a protegir-los i garantir-los. En aquest sentit, el principi d'igualtat i no discriminació, recollit a instruments internacionals, però també a instruments locals vinculants com ara la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat i la Carta de drets i deures de la ciutadania de Barcelona, ha de ser el principi respectat, protegit i garantit des de les polítiques de plena ciutadania.

En aquest sentit, cal destacar la Mesura de govern "Barcelona, ciutat de drets" on aquesta concepció de la plena ciutadania és una de les tres prioritats temàtiques identificades. Una de les accions recollides en aquesta mesura de govern era la revisió de les polítiques municipals respecte dels estàndards internacionals de drets humans, que obliguen l'Estat Espanyol. Aquesta mesura de govern, respon i aplica en la seva totalitat, aquest enfocament.

Durant la modernitat es va desenvolupar la idea que les societats havien de ser homogènies culturalment i lingüísticament. Aquest pòsit ideològic encara és dominant en moltes mentalitats. I tanmateix la norma en el món és que les societats no ho siguin, de monoculturals. Les migracions i la diversitat cultural que han comportat han ajudat a canviar aquesta manera d'entendre la societat. Però cal encara prendre consciència de la diversitat com un fet normal a la ciutat, consubstancial al fet urbà. En aquest mandat del **Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020** cal accentuar les accions adreçades a **normalitzar la diversitat cultural com un fet intrínsec a les ciutats**, llocs d'arribada de població nova, espai per als canvis i les innovacions de la modernitat. Les ciutats obertes al món són les que avancen. Ens cal replantejar el discurs públic per tal de deixar de tractar la diversitat com un problema a afrontar i assumir col·lectivament que és un element imprescindible i inherent de qualsevol societat, fins al punt que forma part de la pròpia identitat de Barcelona.

El concepte de «**Barcelona diversa**» ha de ser el lema que vehiculi aquest treball de convenciment que la diversitat és una oportunitat per a tots els ciutadans i ciutadanes. Una oportunitat per construir conjuntament una societat que visqui amb comoditat la pluralitat. Per tant, una societat que accepta les diferents manifestacions culturals com una aportació enriquidora. Avui, que valorem tant la innovació en tots els àmbits, cal entendre que la diversitat cultural és una de les condicions necessàries per a la producció d'innovació. La trobada de diferents mirades poden generar noves perspectives i noves solucions. Però aquesta innovació no sorgirà si la ciutat de Barcelona es conforma en un conjunt de compartiments culturals estancs. **Cal que hi hagi interacció, espais compartits, diàleg i participació compartida entre les persones que tenen pràctiques culturals diverses. La interculturalitat** ha de ser la fórmula per a una ciutat en què tothom tingui veu, en què tothom se senti partícip.

La interculturalitat ha de ser també la fórmula per a construir una convivència sòlida entre veïnes i veïns que tenen maneres d'entendre la vida de formes molt diferents. **La diversitat també comporta l'adaptació mútua de formes de vida, pràctiques, cultures llengües, visions del món, etc,** de vegades amb dificultats, amb malentesos i amb problemes de convivència. Per això és important que els barcelonines i barcelonins es trobin, comparteixin i negociïn noves maneres d'afrontar la vida quotidiana per tal que cap persona se senti exclosa. La interculturalitat ha de ser una manera de construir conjuntament la ciutat, a partir dels valors de cadascú. El conflicte és sovint inherent a la realitat urbana; a les ciutats el conflicte es pot manifestar de moltes diverses formes: entre vianants i ciclistes, entre joves que volen gaudir de l'oci nocturn i veïnes que volen descansar, etc. Aquest conflictes generalment es resolen a través del diàleg, el respecte, la negociació i l'establiment d'acord, normes, regulacions, etc. El conflictes que es puguin generar per raó de la diversitat a Barcelona també han de poder gestionar-se de la mateixa manera.

Per això des de les polítiques públiques cal fer pedagogia, reconvertir el malestar que de vegades produeix la convivència no esperada entre diverses formes culturals en un fet viscut amb normalitat. **Els conflictes deguts a la diversitat cultural d'origen són una oportunitat per a dialogar i intercanviar punts de vista. Són, de fet, el millor aprenentatge de la democràcia i una manera d'apoderar els actors presents a la ciutat. El desacord mai ha estat un problema per a la convivència, ho han estat les etiquetes.** Per això aquesta pedagogia és fonamental en un moment en què, malauradament, l'auge de posicions d'extrema dreta posa en perill la convivència i busca enquistar els problemes a través de l'enfrontament, per tal de legitimar-se.

En contra del discurs de l'exclusió, cal plantejar obertament com la identitat barcelonina ha anat construint-se gràcies a

les aportacions de la gent vinguda d'arreu. Més encara, ens cal plantejar que la identitat es conforma avui i sempre a partir d'allò que ens apodera com a persona. Si el marc nacional pot oferir encara un espai de reconeixement de ciutadania compartida, la ciutat té cada vegada més força per articular també la identitat compartida a través del veïnatge, dels lligams concrets entre persones, a través de les relacions socials als barris, a través del teixit associatiu, a través de la festa, del comerç, de l'educació i de tants elements que conformen la nostra vida quotidiana. I també, és clar, de les polítiques públiques, del discurs públic municipal. Ser del Cap i Casal, avui, vol dir formar part d'una tradició de ciutat capital, però no indica el lloc on han nascut els que formen part d'aquesta tradició com a barcelonines i barcelonins.

3.3. Sobre la plena ciutadania

Gràcies a les lluites ciutadanes, s'ha anat aconseguint al llarg de la història recent la progressiva extensió dels drets ciutadans i socials. En canvi, el col·lectiu de persones residents estrangeres és avui un dels que pateixen més discriminacions. De forma legal se les exclou d'alguns dels drets fonamentals. Tot i així, Catalunya ha desenvolupat des de fa anys un model propi d'integració que implica, entre altres coses, l'accés universal a l'educació i la sanitat per part de totes les persones residents al país, sigui quina sigui la seva condició legal de residència. En sintonia amb això, la ciutat de Barcelona s'ha preocupat específicament de resoldre les necessitats de col·lectius específics pel que fa a educació, salut i serveis socials, per tal de facilitar l'accés als serveis públics de les persones estrangeres residents a la ciutat.

Però la lluita contra l'exclusió social no s'ha de quedar només en donar ajuts o en facilitar una targeta sanitària, sinó que s'ha d'orientar cap a l'objectiu de garantir per al màxim de persones possibles els drets de ciutadania. Totes les accions encaminades a aconseguir formes de ciutadania social no deixen de ser un mal menor per a les persones que pateixen privació de drets i de reconeixement legal. És per això que el Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020 aposta per reforçar els drets de ciutadania; bé a través de les polítiques municipals, consolidant els processos que condueixen a la regularitat; bé reclamant a les administracions pertinents el reconeixement dels drets que manquen per aconseguir l'apoderament de les persones provinents de les migracions o de situacions de refugi.

És necessari que la defensa dels drets de ciutadania siguin la base de les polítiques de la ciutat. Més enllà del reconeixement de la diversitat i de la introducció d'una nova perspectiva que la naturalitzi com un aspecte fonamental de la identitat barcelonina, cal actuar per tal que els drets de les persones no siguin vulnerats. Avui, existeix l'amenaça per part de sectors ideològics de la societat contra aquests drets.

3.4. Sobre les polítiques de ciutadania i immigració

El reconeixement de la diversitat, la defensa dels drets i una perspectiva clarament intercultural de les polítiques és l'enfocament que aquest Pla es proposa traslladar a polítiques municipals concretes, de forma transversal i territorial, a totes les àrees d'intervenció de l'Ajuntament i a tots els districtes i barris. Podem assenyalar tres principis a partir dels quals es pot imaginar una ciutat acollidora i diversa.

La ciutat de l'acollida

Barcelona, com a ciutat que participa dels processos de la globalització, es nodreix de l'arribada de nous contingents de població. Des de la responsabilitat que implica participar en els fets que ens afecten des del marc internacional amb una veu pròpia, Barcelona ha d'oferir solucions per a les persones que cerquen asil i refugi. A través del **projecte Ciutat-refugi**, Barcelona forma part de la xarxa de ciutats acollidores que en els pròxims anys tindran un paper clau en la creació de noves pràctiques en aquest àmbit.

En aquest sentit, cal consolidar els serveis d'acollida com un dels valors més importants de la ciutat, per tal d'oferir processos positius d'inclusió i d'acomodació a la ciutat per part de les persones nouvingudes. Sabem que el moment de l'acollida és fonamental per tal de prevenir situacions d'exclusió o de manca de respecte pels drets ciutadans. Des del SAIER, el Programa Noves Famílies i la XESAJE es treballa per tal d'oferir els recursos i l'orientació necessària a les persones arribades a la ciutat des de l'estranger. Cal consolidar aquests serveis i reorientar-los adequadament tenint en compte les noves necessitats que tenen els veïns i veïnes de Barcelona pel que fa a l'accés dels serveis bàsics d'educació, salut, ocupació, etc. Finalment cal tenir en compte, tal i com les darreres dades demogràfiques i dels diferents serveis municipals ens indiquen, que estem davant d'un nou canvi demogràfic on possiblement en els propers anys veurem una important arribada de noves per-

sones provinents de l'estranger a la nostra ciutat.

La ciutat dels drets: cap a la plena ciutadania

Assumir la Barcelona diversa implica deixar enrere el paradigma de la integració, per passar al paradigma dels drets de ciutadania. Els barcelonines i les barcelonins han de poder viure plenament a la ciutat, sense discriminacions, sense exclusions i sense renúncies pel que fa al reconeixement dels seus drets de participació a la comunitat on viuen.

Així doncs, l'accés als serveis públics s'ha de complementar amb les polítiques municipals que puguin contribuir a consolidar les situacions d'integració en aquells aspectes que són fonamentals per a la vida de les persones: evitar la irregularitat sobrevinguda, facilitar el reagrupament familiar, tenir accés als recursos de suport educatiu, poder participar en la presa de decisions, impulsar programes que tinguin en compte la diversitat d'orígens de les dones migrades.

Reconèixer els drets de ciutadania vol dir reconèixer les persones com iguals, reconèixer que poden participar en espais de decisió, apoderar-les i facilitar les condicions per tal que siguin participants d'aquests espais. Reconèixer la igualtat vol dir que cal que els serveis puguin ser d'accés universal per a les persones residents independentment del seu origen cultural.

En aquest sentit, el repte d'aquest mandat és la implicació de les persones joves, que representen avui la generació de barcelonines i barcelonins amb més diversitat de llengües, religions i bagatges culturals de la història recent. El repte és apoderar-los perquè el seu horitzó vital no estigui només marcat per la crisi, sinó per les oportunitats que ofereix la ciutat, fer que s'apropiïn de la ciutat com a legítims propietaris del futur del patrimoni col·lectiu. El

reconeixement d'aquesta diversitat és fonamental per generar pertinença, sembla una paradoxa, però cal reconèixer per ser reconegut. I no es tracta d'un reconeixement anecdòtic o folklòric, ha de ser un reconeixement en l'espai públic i ens els àmbits de representació simbòlica i real de la societat.

Finalment, lluitar per l'acomodació de la diversitat i contra l'exclusió, basada en l'estigmatització de les persones per raó d'origen, orientació sexual, creences, o qualsevol altre aspecte, implica gestionar obertament totes les formes d'odi i de discriminació com un problema compartit. En aquesta línia, a l'estratègia Antirumors cal sumar el Pla contra la Islamofòbia i les polítiques de lluita contra la discriminació, amb el reforçament de l'Oficina per la No Discriminació com el servei municipal de referència d'aquestes polítiques.

La mirada del conjunt de la ciutadania sobre les persones d'origen i contextos culturals diversos és també determinant per crear una ciutat inclusiva o bé una ciutat que segrega.

De la Barcelona diversa a la Barcelona intercultural

Sabem que Barcelona és una ciutat diversa, però desconexim com és aquesta diversitat. Cal que els barcelonines i les barcelonins coneguin com és la gent de la seva ciutat, cal que coneguin les pràctiques, els valors i els coneixements que aporten les diverses cultures de les quals són portadors els habitants de la ciutat. Un dels reptes d'aquest mandat és fer conèixer aquesta diversitat a través d'un **Programa específic de mesures orientades a donar a conèixer les particularitats d'aquesta diversitat.**

Aquest és un procés de treball compartit que ha de portar cap a la construcció d'una perspectiva intercultural. L'eina principal de què disposa el govern municipal és el Pla Barcelona Interculturalitat, en

procés d'actualització, que té com a missió promoure processos d'interacció entre persones de tots els orígens i de totes les edats, creant vincles de veïnatge als barris i a través de les associacions, dels equipaments de proximitat, de les escales de veïns, del teixit comercial, les festes majors i de tantes iniciatives que emergeixen des del territori. El repte d'aquest Pla és assolir una **trama relacional** més gran entre els ciutadanes i ciutadans de Barcelona i aquest teixit social que emergeix dels barris, per tal de generar processos d'inclusió, de cohesió i comunitat. És en aquest espai de proximitat del barri on es poden difondre amb més facilitat el coneixement sobre les pràctiques, els valors i les coneixements que ofereix la diversitat, a través de projectes i **espais** compartits.

L'estratègia intercultural incorpora la generació de noves interaccions entre ciutadanes i ciutadans diversos a partir de compartir interessos comuns que poden ser de tot tipus: esport, cultura, art, accions veïnals, comunitàries, activitats de joves, de dones, etc.

La persona d'origen cultural divers, sovint rep d'una part de la societat una mirada unidireccional que la redueix únicament a l'aspecte divers, tot i que a més incorpora moltes altres dimensions que interseccionen amb l'origen: home, dona, professional, pare o mare, fill o filla, interessat/da en l'esport, en la cultura, en el medi ambient, etc, etc... A partir d'aquestes dimensions i interessos, que comparteix segurament amb molts altres ciutadans i ciutadanes del barri, s'obren grans oportunitats per generar un capital social i unes energies comunitàries en profit del conjunt de la ciutat. A la fi, a través d'aquests processos, són possibles la identificació amb el conjunt de la ciutat i generar un sentiment de pertinença a Barcelona que pot evitar perills segregadors.

A nivell individual, a través d'aquests processos de reconeixement de la diversitat, com un element propi de la identitat de Barcelona, pot ser enormement positiu al

generar un sentiment de més gran adhesió i pertinença a la ciutat de Barcelona sense necessitat d'haver de renunciar als orígens o diferents pertinences culturals o contextuals.

Objectiu Central:

Fer una ciutat oberta, sense barreres socials visibles o invisibles, que fomenti el veïnatge i la plena ciutadania a través de garantir els drets de les persones, que s'identifiqui amb la diversitat i que promou la interculturalitat.

Eix	Àmbit	Objectius Específics
Eix 1. Polítiques d'equitat: de l'acollida a la ciutadania	Acollida i bon veïnatge.	• Integrar els diferents serveis d'acollida, de manera que incloguin tots els col·lectius que es troben en processos de mobilitat: persones immigrades, refugiades i retornades. • Treballar per tal d'evitar les situacions relatives a la irregularitat administrativa, de discriminació i de vulnerabilitat en els processos d'acollida. • Promoure l'empadronament universal de tots els veïnes i veïns i establir col·laboracions en l'àmbit metropolità per tal de consolidar les millores. • Impulsar la reivindicació del paper del món local en les polítiques d'acollida i integració en l'àmbit europeu en coordinació amb els altres nivells de l'Administració. • Treballar per tal d'afavorir polítiques inclusives per afavorir la regularització tant en l'àmbit estatal com internacional.
	Igualtat i accés universal als serveis.	• Garantir el dret d'accés en igualtat de condicions a tots els serveis municipals de totes les persones residents a Barcelona d'origen cultural divers. Garantir la inclusivitat per raó de diversitat de tots els serveis municipals. • Lluitar contra la irregularitat sobrevinguda i l'exclusió social de les persones nouvingudes. • Treballar per l'apoderament de les persones migrades, refugiades i retornades, per tal de consolidar els processos d'acomodació a la societat barcelonina, especialment en el cas dels joves, i de les dones migrades i refugiades. • Promoure una educació no segregada, ni per centres ni per itineraris educatius, garantint l'orientació i el reforç educatiu. • Dedicar una especial atenció a col·lectius especialment vulnerables, per tal que puguin accedir als serveis, programes i equipament de forma normalitzada. • Promoure la inserció sociolaboral de les persones migrades, refugiades i retornades, per tal de consolidar els processos d'acomodació a la societat barcelonina, especialment en el cas dels joves i de les dones. • Promoure la qualificació i acreditació professional així com la inserció i permanència en el mercat de treball per a dones immigrades, refugiades i retornades.

Objectiu Central:

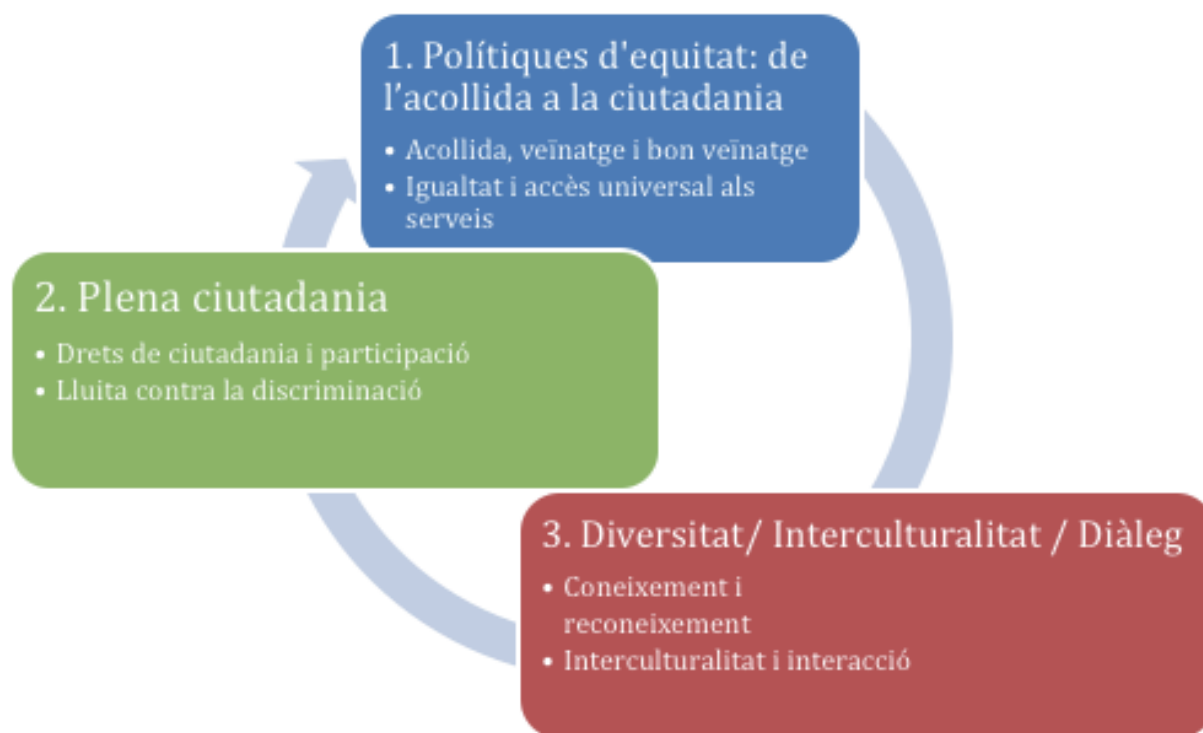
Fer una ciutat oberta, sense barreres socials visibles o invisibles, que fomenti el veïnatge i la plena ciutadania a través de garantir els drets de les persones, que s'identifiqui amb la diversitat i que promou la interculturalitat.

Eix 2: Plena Ciutadania	Drets de ciutadania i participació	• Afavorir la plena ciutadania i els drets de ciutadania, tant civils i polítics com econòmics, socials i culturals, de totes les persones residents, sense distinció per raons d'origen, edat, sexe, gènere, religió, llengua, etc. • Afavorir la participació en espais de decisió de la ciutat de totes les persones residents, sense distinció per raons d'origen, edat, sexe, gènere, religió, llengua, etc. • Potenciar la presència i la participació de les persones d'origen divers en l'àmbit institucional de la ciutat. • Promoure les condicions socials bàsiques, l'empoderament i la participació socio-política de les persones immigrades, refugiades i retornades.
	Lluita contra la discriminació	• Combatre la discriminació i la intolerància, mitjançant la sensibilització dels agents socials, així com la lluita contra les situacions d'injustícia a través dels mecanismes legals establerts. • Aprovar mesures específiques per treballar contra la discriminació, la intolerància i l'odi.
Eix 3: Diversitat/ Interculturalitat / Diàleg	Coneixement i reconeixement de la Diversitat	• Conèixer i reconèixer la diversitat d'una manera positiva com una realitat inherent a la ciutat de Barcelona. • Difondre el coneixement de la diversitat de pràctiques, valors i propostes culturals presents a la ciutat. • Incrementar el nombre de centres educatius que ensenyen les llengües d'origen. • Promoure i donar a conèixer la diversitat de pràctiques físicoesportives practicades pels col·lectius originaris d'altres països. • Garantir les manifestacions culturals d'origen divers en l'espai públic i incloure-les de manera normalitzada.
	Interculturalitat i interacció	• Promoure polítiques amb perspectiva intercultural en totes les àrees. • Respectar les formes de relació de les diferents comunitats culturals, tant si es tracta de processos d'interacció com si es tracta de processos de multiculturalitat. • Potenciar accions, sobretot a partir de reconeixement real de dret d'accés i participació, de sentiment de pertinença a la ciutat. • Introduir la pròpia diversitat com un element consubstancial a la pròpia identitat de Barcelona per tal de generar una més gran adhesió. • Construir referents comuns de pertinença entre totes les persones que arriben a la ciutat.

4. Estructura del Pla: eixos estratègics

El Pla de Treball d'Immigració 2012-2015 proposava **tres eixos de treball** principals: equitat, diversitat i interacció. En aquest Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020 es vol donar continuïtat a aquesta proposta d'estructura, amb alguna variació. El segon eix del Pla es centrà en les qüestions de ciutadania, tenint en compte la rellevància que es vol donar als

temes de drets dels ciutadanes i ciutadans en aquest mandat. D'altra banda, per a cadascun dels **eixos** s'identifiquen dos **àmbits d'actuació**, de manera que es visualitza clarament quines orientacions tindran les polítiques sorgides d'aquest Pla. I cada un dels àmbits disposa de **Objectius estratègics** i finalment es concreten en **accions**.

5. Línies d'actuació

5.1. Eix 1. Polítiques d'equitat: de l'acollida a la ciutadania

Àmbit d'acollida i bon veïnatge

Objectius específics

- Integrar els diferents serveis d'acollida, de manera que incloguin tots els col·lectius que es troben en processos de mobilitat: persones immigrades, refugiades i retornades.
- Treballar per tal d'evitar les situacions relatives a la irregularitat administrativa, de discriminació i de vulnerabilitat en els processos d'acollida.
- Promoure l'empadronament universal de tots els veïns i veïnes i establir col·laboracions en l'àmbit metropolità per tal de consolidar les millores.
- Impulsar la reivindicació del paper del món local en les polítiques d'acollida i integració en l'àmbit europeu en coordinació amb els altres nivells de l'Administració.

Actuacions

- Establir polítiques proactives d'empadronament actiu dels veïnes i veïns novvingudes.
- Adaptar i reforçar el SAIER a les necessitats actuals de les persones immigrants, refugiades, retornades i emigrades.
- Potenciar els programes d'acollida com el SOAPI com a serveis de referència al territori en l'acollida a persones immigrades i refugiades.
- Potenciar el projecte Noves famílies, com a model d'atenció a les famílies reagrupades, reforçant els programes adreçats a adolescents, joves i dones.
- Garantir l'acollida de les persones sol·licitants d'asil millorant la coordinació amb les altres administracions i les entitats gestores del Sistema nacional de Acogida e Integración (SANI) de l'Estat a Barcelona.

- Promoure i ampliar el Programa Nausica per l'atenció integral dels sol·licitants d'asil que es troben en risc de vulnerabilitat.
- Impulsar la Xarxa d'acollida com a model d'implicació de la societat civil en l'acollida, incorporant-hi nous agents. (Coordinadora de la llengua, Xarxa d'Entitats Socials d'Assessorament Jurídic a persones estrangeres).
- Promoure el coneixement dels drets i deures dels ciutadans i ciutadanes i de la societat catalana.
- Aplicar la Llei d'acollida de Catalunya, així com les normes que la desenvolupin, a la ciutat de Barcelona.
- Cooperar amb les altres administracions locals per tal d'establir col·laboracions en les polítiques d'acollida, especialment amb les ciutats de l'àmbit metropolità.
- Coordinació amb l'administració estatal i el Govern de la Generalitat de Catalunya en l'execució de les polítiques d'acollida i integració.
- Garantir l'oferta formativa de llengües a la ciutat de Barcelona de forma gratuïta per als nivells elementals i bàsics.
- Lluitar contra l'explotació laboral de persones immigrades i les xarxes de tracta d'essers humans, la compravenda de contractes de treball, incorporant la perspectiva de gènere.
- Abordatge de la situació d'exclusió de les persones menors d'edat no acompanyades que arriben a Barcelona, juntament amb la Generalitat de Catalunya.
- Impulsar mesures que afavoreixin la regularització de les persones (reforç dels serveis d'assessorament jurídic, inserció sociolaboral i oferta de plans d'ocupació).

- Potenciar el paper de l'administració local en l'acreditació del veïnatge de totes les persones immigrades empadronades a la ciutat.
- Instar a l'Estat a facilitar un correcte finançament de les polítiques d'acollida a persones immigrants i refugiades aprofitant els Fons Europeus habilitats per aquesta finalitat i que actualment no arriben.

Àmbit d'igualtat i accés universal als serveis.

Objectius específics

- Garantir el dret d'accés en igualtat de condicions a tots els serveis municipals de totes les persones residents a Barcelona.
- Lluitar contra la irregularitat sobrevinguda i l'exclusió social de les persones nouvingudes.
- Treballar per l'apoderament de les persones migrades, refugiades i retornades, per tal de consolidar els processos d'acomodació a la societat barcelonina, especialment en el cas de les persones joves, i de les dones.
- Promoure una educació no segregada, ni per centres ni per itineraris educatius, garantint l'orientació i el reforç educatiu.
- Dedicar una especial atenció a col·lectius especialment vulnerables, per tal que puguin accedir als serveis, programes i equipament de forma normalitzada.
- Promoure la inserció sociolaboral de les persones migrades, refugiades i retornades, per tal de consolidar els processos d'acomodació a la societat barcelonina, especialment en el cas de les persones joves i de les dones.
- Promoure la qualificació i acreditació professional així com la inserció i per-

manència en el mercat de treball per a dones immigrades, refugiades i retornades.

Actuacions

- Garantir l'accés en condicions d'igualtat a les diferents polítiques socials, serveis i equipaments de la ciutat a totes les persones migrades a partir de l'accés al padró municipal.
- Desenvolupar els projectes i programes específics que siguin necessaris dirigits a aquells col·lectius especialment vulnerables i més exclosos (per exemple dones arribades per reagrupació familiar, persones analfabetes, residents en assentaments irregulars, persones que recullen ferralla, etc)
- Treballar per la igualtat en l'educació dels fills i filles de les famílies migrades, reduint la segregació escolar, reforçant l'orientació educativa i el suport educatiu, promovent l'accés a l'escolarització postobligatòria, incrementant el reforç de català a través dels recursos disponibles en el marc institucional i facilitant l'homologació de titulacions de les persones migrades.
- Ampliar la oferta de Cursos PEAI (Programa Experimental d'Acollida i de Preparació per al Sistema Educatiu) a la ciutat de Barcelona per a alumnes 16 a 18 anys procedents de països amb llengües no romàniques interessats en seguir estudis.
- Increment del programes de reforç escolar per alumnes amb dificultats.
- Potenciar el programa de mediació i traducció intercultural per garantir l'accés de les persones amb dificultats de comunicació en castellà i català als serveis municipals de la ciutat.
- Garantir una oferta quantitativa i qualitativa de cursos d'alfabetització d'adults d'origen culturals diversos a tota la ciu-

tat de forma equilibrada, adaptant la xarxa d'escoles d'adults de la ciutat a les necessitats educatives dels adults d'origen migrant.

- Potenciar els programes de mentoria d'acollida de persones refugiades en famílies.
- Impulsar la incorporació al mercat laboral de les persones migrades i refugiades, a través de la seva participació en els programes de Barcelona Activa, independentment de la seva situació administrativa.
- Oferir orientació i assessorament especialitzat a aquelles persones que acaben d'arribar a la ciutat i volen desenvolupar-hi una activitat professional.
- Impulsar l'esport escolar integrador que potencii la trobada d'infants i joves d'orígens diversos, així com la pràctica esportiva entre les dones immigrades, promovent la seva participació en l'esport federat i no federat, i la seva incorporació als equipaments esportius de la ciutat.
- Garantir el seguiment i l'atenció sanitària a la població nouvinguda, facilitant l'accés universal als programes de salut i de vacunació, establint mecanismes de salut comunitària.
- Impulsar, juntament amb l'àrea de drets socials, mesures per donar sortida a les necessitats d'allotjament d'emergència de persones i famílies vulnerables de recent arribada, tant persones immigrants com refugiades.
- Elaborar un Informe de diagnòstic per conèixer la situació de les treballadores internes a la llar i desenvolupar actuacions per garantir la protecció dels seus drets laborals.
- Impuls de l'emprenedoria social i solidària per a dones que treballen en els sectors més feminitzats i precaris (neteja,

comerç i atenció a persones), o bé es troben en situació d'atur, oferint assessorament, formació, accés al crèdit i acompanyament per a la creació de cooperatives o associacions (de cura o d'altres finalitats) que permetin a les dones migrades accedir a un treball digne, estable i regulat.

5.2. Eix 2. Polítiques de plena ciutadania

Àmbit de drets de ciutadania i participació

Objectius específics

- Afavorir la plena ciutadania i els drets de ciutadania, tant civils i polítics com econòmics, socials i culturals, de totes les persones residents, sense distinció per raons d'origen, edat, sexe, gènere, religió, llengua, etc.
- Afavorir la participació en espais de decisió de la ciutat de totes les persones residents, sense distinció per raons d'origen, edat, sexe, gènere, religió, llengua, etc.
- Potenciar la presència i la participació de les persones d'origen divers en l'àmbit institucional de la ciutat.
- Promoure les condicions socials bàsiques, l'empoderament i la participació socio-política de les persones immigrades, refugiades i retornades, especialment de les dones.

Actuacions

- Implicació dels pares i les mares de nouvinguts i nouvingudes en les dinàmiques escolars (AFA) promovent l'extensió del programa *El món a la meva escola*.
- Habilitar recursos per a fomentar la participació de les persones d'origen immigrant com a part activa de la xarxa associativa de Barcelona.
- Apoderar les i els joves diversos implicant-los en l'associacionisme juvenil i donant-los visibilitat. Potenciar programes com els de Joves referents.
- Difondre el coneixement sobre els drets de les dones entre les persones nouvingudes (tant entre els homes com entre les dones).
- Potenciar el Consell Municipal d'Immigració com espai de representació i

presa d'incidència en les polítiques de ciutat: impulsar la proposta del CMI per a la dignificació i sensibilització en l'àmbit del treball de la llar i la cura de les persones.

- Valorar en la línia d'aquest pla d'evolució del Consell Municipal d'Immigració cap a un consell de Ciutadania i Immigració.
- Promoure l'augment de persones i entitats d'origen cultural divers a la resta de consells de participació sectorials.
- Promoure canvis institucionals en la cultura participativa a través del programa "participació diversa" i adaptant les formes de participació i impulsant la Mesura de Govern de Foment de la participació de persones d'orígens i contextos culturals diversos.
- Mantenir línies de suport a la participació de persones d'origen i contextos culturals diversos en les diferents línies de subvencions municipals.
- Garantir el dret de vot a través de la inscripció en el cens electoral de totes les persones estrangeres amb dret de vot en les eleccions municipals d'acord a la legislació vigent.
- Garantir la participació de totes les persones empadronades a Barcelona majors de 16 anys independentment de la seva situació administrativa en els processos de consulta que es duguin a terme a la ciutat.
- Impulsar la participació de persones d'orígens diversos a la xarxa associativa de la ciutat i en els lideratges associatius de la ciutat.
- Elaboració de recursos municipals amb noves metodologies que tinguin en compte la diversitat de les necessitats culturals per a fer possible una major diversitat en la participació ciutadana de la ciutat.

- Revisar els criteris de contractació externa i de licitació de serveis que democratitzin l'accés de la població d'origen cultural diversa als organismes municipals i a les empreses que treballen per a l'Ajuntament.
- Revisar la imatge i representació dels barcelonines i barcelonins a les campanyes comunicatives municipals per tal de garantir que es reflecteixi la realitat diversa de la ciutat.

Àmbit de lluita contra la discriminació

Objectius específics

- Combatre la discriminació i la intolerància, mitjançant la sensibilització dels agents socials, així com la lluita contra les situacions d'injustícia a través dels mecanismes legals establerts.
- Posar en marxa mesures específiques per treballar contra la discriminació, la intolerància i l'odi.

Actuacions

- Desplegar les actuacions del Pla contra la Islamofòbia i compartir les polítiques amb les ciutats Metropolitanes.
- Consolidar les polítiques de lluita contra la discriminació en general, i contra el discurs d'odi en particular.
- Impulsar l'Oficina per la No Discriminació com un recurs per a la sensibilització i per a la denúncia de situacions de discriminació i vulneració de drets.
- Desenvolupar actuacions específiques dirigides a detectar situacions de discriminació a les persones immigrades en l'àmbit laboral a través de l'Oficina per la No Discriminació.
- Promoure la Xarxa d'Escoles per la Igualtat i la no discriminació.

- Desenvolupar eines digitals per lluitar contra la discriminació a les xarxes socials a través de la campanya #BCNvsOdi
- Promoure la sensibilització i apoderament a diversos col·lectius de la ciutat sobre com evitar o combatre les situacions de discriminació, xenofòbia i odi.
- Promoure la personació de l'Ajuntament com acusació popular de forma excepcional en casos especials de greu discriminació i xenofòbia.
- Formació al personal municipal per prevenir i detectar situacions de discriminació tant en l'àmbit municipal com en la ciutat, a través del pla de formació interna en drets humans i interculturalitat.
- Elaborar un pla contra l'antigitanisme per lluitar contra la discriminació de les persones del poble gitano, també d'aquelles que tenen un origen estranger

5.3. Eix 3. Polítiques de diversitat i interculturalitat (I)

Àmbit de coneixement i reconeixement de la diversitat

Objectius específics

- Conèixer i reconèixer la diversitat d'una manera positiva com una realitat inherent a la ciutat de Barcelona.
- Difondre el coneixement de la diversitat de pràctiques, valors i propostes culturals presents a la ciutat.
- Incrementar el nombre de centres educatius que ensenyen les llengües d'origen.
- Promoure i donar a conèixer la diversitat de pràctiques físiquesportives practicades pels col·lectius originaris d'altres països.
- Garantir les manifestacions culturals d'origen divers en l'espai públic i incloure-les de manera normalitzada.

Actuacions

- Elaborar informes sobre la diversitat cultural a Barcelona.
- Elaborar una estratègia de visibilització dels barcelonines i barcelonins d'origen divers.
- Promoure la difusió de la història i la memòria de la immigració a la ciutat de Barcelona.
- Promoure l'aprenentatge i l'ús del català en els comerços portats per persones d'origens culturals diversos.
- Promoció de l'aprenentatge de les llengües d'origen en col·laboració amb el CEB (Consorci d'Educació de Barcelona) i els districtes en les escoles de Barcelona.
- Facilitar acords de la gestió de la diversitat en l'àmbit de l'empresa i l'àmbit laboral.

- Celebració dels anys internacionals de les NNUU des d'una perspectiva intercultural.
- Incorporació en el calendari ordinari de celebracions de festes en l'espai públic de Barcelona, algunes celebracions periòdiques que s'estan consolidant com per exemple: Any nou xinès, celebració de la festa de El gito de Mèxic, celebració de la festa de la Shura, la processó shiks, etc.
- Reconeixement de la diversitat religiosa com a part de la diversitat cultural i reforç de l'Oficina d'Afers Religiosos com a servei municipal interlocutor amb les diferents comunitats religioses de la ciutat.
- Elaboració d'un reglament de comunicació que estableixi criteris pel que fa a la comunicació (elaboració de materials escrits, anuncis, etc) i utilització de les llengües més utilitzades pels residents de Barcelona. Que sigui d'implementació a tot l'Ajuntament.
- Incorporació de clàusules contractuals en la contractació municipals que incorpori criteris de diversitat i de coneixements de llengües diverses per poder atendre millor als ciutadans.
- Vetllar perquè en els processos de selecció de recursos humans, es pugui garantir l'accés de persones d'origen cultural divers per tal que la força de treball municipal reflecteixi la diversitat real de la ciutadania.
- Potenciar la presència de diversitat cultural d'origen en el nomenclàtor de la ciutat, els monuments en l'espai públic, les plaques commemoratives en edificis, etc.
- Procurar que els premis de la ciutat, medalles d'or i reconeixement reflecteixin la diversitat real existent a la ciutat.

- Transversalitat en la perspectiva intercultural en la programació de l'ICUB.

Àmbit d'interculturalitat i interacció

Objectius específics

- Promoure polítiques amb perspectiva intercultural en totes les àrees.
- Respectar les formes de relació de les diferents comunitats culturals, tant si es tracta de processos d'interacció com si es tracta de processos de multiculturalitat.
- Potenciar accions, sobretot a partir de reconeixement real de dret d'accés i participació, de sentiment de pertinença a la ciutat.
- Introduir la pròpia diversitat com un element consubstancial a la pròpia identitat de Barcelona per tal de generar una més gran adhesió.
- Construir referents comuns de pertinença entre totes les persones que arriben a la ciutat.
- Promoure especialment la implicació de persones nouvingudes a les associacions de famílies d'escola.
- Fer de la biblioteca pública un espai d'intercanvi i coneixements compartits.
- Potenciar la formació intercultural a professionals municipals i d'altres àmbits professionals de la ciutat.
- Potenciar l'Espai Avinyó de Llengua i Cultura com un espai de trobada, coneixement i intercanvi cultural.
- Consolidar una xarxa de tècnics referents d'interculturalitat en els districtes.
- Potenciar programes i projectes interculturals d'arrel territorial en els barris de Barcelona (Ex: XEIX, Nous Veïns i veïnes d'Horta, Sant Andreu, etc.)
- Promoure en col·laboració amb el departament d'Acció comunitària processos de creació d'energies comunitàries que incorporin la interculturalitat i la diversitat com element aglutinador del teixit social dels barris.
- Promoure les accions interseccions entre el programa d'interculturalitat i altres departaments municipals per transversalitzar l'acció intercultural en les polítiques municipals.

Actuacions

- Renovar i potenciar l'aplicació del Pla Barcelona Interculturalitat, com a marc de referència de les polítiques d'interculturalitat a la ciutat de Barcelona.
- Desenvolupar projectes i accions que promoguin la interculturalitat per tal de fomentar la interacció de forma voluntària entre persones de bagatges culturals diversos.
- Seguir impulsant l'estratègia Antirumors en col·laboració amb la Xarxa d'entitats de la ciutat.
- Fer de la mediació la fórmula preferent per a resoldre conflictes entre veïns.

6. Pressupost i calendari

6.1. Pressupost 2018

El Pla comença enguany amb la dotació ordinària del pressupost aprovat en 2018 que ens els funcionals específics és el següent:

2316	Atenció a la immigració i a refugiats	9.333.627,96
	Aportació addicional allotjament d'emergència	1.500.000,00
TOTAL		10.833.627,96

6.2. Calendari i execució

Per a l'execució dels objectius del pla

Les mesures compreses en el Pla de Ciutadania i Immigració de la ciutat de Barcelona s'executaran en el període 2018-2021. **Es durà a terme un seguiment acurat de cadascun dels mateixos.**

A nivell tècnic la Direcció d'Atenció i Acol·lida a Immigrants serà la direcció de serveis encarregada i responsable de fer el seguiment del pla, tot i que hi ha molts objectius que depenen d'altres àrees i gerències.

Es crearà una taula transversal de seguiment dels objectius del Pla de Ciutadania i Immigració, presidida pel Tinent d'Alcalde de Drets de Ciutadania, participació, Cultura i Transparència, que es reunirà com a mínim cada 6 mesos.

Per a cadascun dels objectius del pla, es durà a terme una **identificació de les àrees i institucions responsables** de executar-ho, **s'establirà un calendari concret** dins del període de validesa del Pla 2018-2021 i es **determinarà el pressupost** concret de cadascuna de les mesures previstes i les fonts de finançament.

A Nivell Polític, periòdicament la TA de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació, i Transparència traslladarà als grups polítics municipals l'informe sobre l'evolució de l'execució del Pla.

